

Bo yeketîya Kurdîstanekî sosyalîst

Çi Bîkîn

kovara marksîstên şoreşgerî Kurdîstan

- KÜRDİSTAN GERÇEĞİNDE TÜRKİYE SOSYALİST HAREKETİ VE ULUSAL SORUN
- GÜNEY KÜRDİSTAN'DA ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİNİN KISA ANATOMİSİ
- TÜRKİYE NEREYE GİDİYOR ?
- GÜNEY KÜRDİSTAN VE İRAK'DA DURUM
- ASKERİ DARBENİN DEVRİMCİ HAREKETTE AÇIĞA ÇIKARDIĞI SORUNLAR

HEMÛ

KARKERÊN

CÎHANE

BÎ

YEKBÎN !

Bo yeketîya Kurdîstanekî sosyalîst

Çİ BİKİN

kovara

marksîstên

şoreşgerî

Kurdîstan

- KURDISTAN GERÇEĞİNDE TÜRKİYE SOSYALİST HAREKETİ VE ULUSAL SORUN
- GÜNEY KURDISTAN'DA ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİNİN KISA ANATOMİSİ
- TÜRKİYE NEREYE GİDİYOR ?
- GÜNEY KURDISTAN VE İRAK'DA DURUM
- ASKERİ DARBENİN DEVRİMCİ HAREKETTE AÇIĞA ÇIKARDIĞI SORUNLAR

KÜRDİSTAN GERÇEĞİNDE TÜRKİYE SOSYALİST HAREKETİ
VE ULUSAL SORUN:

MUSTAFA SORGUL

Kürt ulusal kurtuluşunun giderek çağımızın politik bir sorunu haline geldiği günümüzde, bu sorunun altında yatan devrimci ve toplumsal dinamiklerinin analizini yapmayı zorunlu kılmaktadır. Fakat bu dinamikler üzerine bir araştırmaya girmeden, ezen ulus sosyalist hareketinin bu sorun karşısındaki politikasının kısada olsa ne olduğunu belirtmekte yarar var. Bu birazda sosyalist düşüncenin ezen ulus içinde şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Genel olarak bakıldığında Kürdistan kendine özgü toplumsal koşullarından ötürü sosyalist düşüncenin geç çağını yaşamış ender ülkelerden birisidir. Birinci dünya savaşından sonra hız kazanan ulusal kurtuluş mücadelelerinde sosyalist düşüncenin zayıfta olsa örgütlülüğüne hatırı sayılır ölçüde raslanırken, Kürdistan'da yaşanmış toplumsal ayaklanmalarda bu böyle olmamıştır. KDP'sinin kurulduğu tarihten sonraki dönemlerde bile, uzun bir zaman aralığında sosyalist düşünce daha çok ezen ulus solu içinde temsil edilebilmiş, bunun böyle olmasındandır ki Kürdistan'da küçük burjuva milliyetçiliğiyle sosyalist düşünce arasındaki ayrım uzun seneler koyulamamıştır. Kısmen iki on yıllık bir süre içerisinde gelişen sol örgütlenmeler de ezen ulus içinde yaygın olan resmi Stalinist sol düşüncenin geleneğinin birer temsilcileri olduklarından, bu ayrım bugünde muğlaklığını korumaktadır.

Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi ve bu mücadelenin başarısı, açıktır ki ezen ulusun proleteryanının desteği alınmadan olanaksızdır. Bu bağlamda ezen ulusun proleteryanına ve sosyalist hareketine düşen enternasyonalist görev de önem kazanmaktadır. Bu dört ayrı ülkenin burjuvazisi tarafından sömürülen baskı gören Kürt ulusu üzerinde oynanan her türlü uyutucu ve baskıcı politikaya karşı, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin tek değil ama en önemli güvencesini oluşturmaktadır. Fakat politik arenada gözlemlenen olgu, bölgede ezen ulus proleteryanının kendi önderliklerinin yanlış politik yönelişleri yüzünden kendi burjuvazisine karşı bile, siyasi iktidara alternatif örgütlenmesini henüz gerçekleştirememiş olmasıdır. Görünürdeki olgu sadece proleterya adına uzun yıllardan beri bu görevi yüklenen bir yaygın sol örgütlenmenin varlığıdır. Bu sol örgütlenmelerde proleteryanın ulusal soruna bakış açısını proleteryanın adına kendi grupsal çıkarları temelinde kullanmışlardır. Kürt ulusunun kurtuluş mücadelesinde önemli bir güvence olan proleteryanın enternasyonalist güvencesi Stalinist resmi sol tarafından yanlış algılandığından, ve bu güvencenin sağlanamamasından ötürüdür ki, ezen ulus burjuvazisi Kürt ulusu üzerindeki baskıcı politikaları hiç bir politik muhalefetle karşılaşmadan yürütülebilmiştir. Türkiye'de sol hareketler içinde, özellikle Kürt devrimci hareketinin bağımsız örgütlenme perspektifinin gelişmeye başladığı 70'li yıllardan sonra, bu konuya ilgi yükselmeye başlayabilmiştir. Bu konudaki gelişim Türkiye'de sosyalist hareketin (Resmi Stalinist solun) köklü bir değişimine denk düşmekten çok, Kürt devrimci hareketinde gözlemlenen gelişmenin seyri doğrultusunda olmuştur. Bu değişim bu paralelde olurken, Türkiye sosyalist hareketi geçmişiyile olan bağlarını koparmakta ve geçmişte Kürt sorunu karşısındaki siyasal yönelişleri üzerinde bir hesaplaşma yapmamış aksine yeni gelişim karşısında bile geçmişin siyasal misyonu ile diretmekte ısrar etmiştir. Özellikle ayrı örgütlenme üzerine süren tartışmalar ve sömürge sorunu üzerindeki tartışmalarda takındığı tavır bunu açıkça göstermektedir. Geçmiş kuşağın tüm suçunun yeni kuşağa yüklenmesinden yana değiliz. Fakat yalnız ulusal sorun konusunda değil her türlü ideolojik yönelişte, geçmişin geleneksel yönelişlerinin, ve günümüzdede bu geleneğin bir devamı olduğu ve bu gelenekten tam olarak sıyrılmadığına vurgulamak gerekecektir. Geçmiş tarihinin ve bu tarihin Stalinist misyonunun damgasını taşıyan resmi sol önderlikler, kendi burjuvazilerinin Kürt ulusunu sömürmekte ve baskı altına almakta uyguladığı yöntemlere karşı

Politik görevini yerine getirmekte bu geleneğe uygunluk temelinde kayıtsız kalmıştır. Bölgede diğer Stalinist liderliklerde olduğu gibi, Türkiyede de ezilen ulus sorunu karşısında alınan tavır daha çok kendi toplumlarında belirgin olan milliyetçi popülist hareketlerin, ve ideolojilerin etkisinde bakmuş olmaları bu muğlaklığın temel temel nedenidir. Suriye ve Irak'ta Baasçı eğilimler ve Arap nasyonalizminin, Türkiyede kurtuluş savaşının ve Kemalist ideolojinin. Bunda yalnızca Stalinist ideolojinin değil ama aynı ölçüde bu ülkelerde sosyalist aydın tipinin oluşmasında payı olan, bu tipin şekillenmesinde payı olan geleneğin de büyük bir payı olmuştur. Ki hala bu geleneğin sistemli bir eleştirisi bile yapılabilmemiş değildir.

Ezen ulus solunda kendi geçmiş geleneği tarafından şekillenmiş ve Stalinist ideolojinin dogmatizmi ve mekanikliğiyle kolayca entegre olmuş sosyalist hareket, kendi yapısına uygun olarak Kürdistan sorunu karşısında, yapısına uygun bir duyarsızlık içinde kalmıştır. Periyodik olarak 1939 yılına kadar süren Kürt ulusal ayaklanmaları karşısında kendi burjuvazisi karşısında susmakla kalmamış, bu ayaklanmaların yenilgiye uğratılmasından sonra Kürt ulusu üzerinde yürütülen asimilasyon, zor ve baskı politikası karşısında susmak ve kendi burjuvazisine karşı sistemli bir mücadele sürdürmemekle bu sürecin burjuvazi tarafından muhalefetsiz bir ortamda yürütmesini dahada kolaylaştırmıştır. Türkiye Kürdistan'ında 1923 Koçgiri ayaklanmasını takiben Ağrı isyanı, Şeyh Sid isyanı ve bunların sonuncusu olan 1938 Dersim isyanı başarısızlıklarının temel nedenleri bu hareketlerin kendine özgü karakterleri ve eksikliklerine dayandırılabilirken yalnızca o dönemde dünya komünist hareketiyle bürokratik bir temelde de olsa ilişkisi olan tek sol örgütlenmenin, ezen ulus sosyalistlerince oluşturulduğu düşünülürse, bu ayaklanmaların uluslararası planda en ufak bir yansıma bulmadan tarihin bilinmezliklerine terk edilmesi oldukça düşündürücüdür. Bu konuya Kürdistan'da ulusal sorunun çözümü bölümünde daha da detaylı değinmeye çalışacağız.

Bütün bunlara rağmen Türkiyede sosyalist hareketin geçmiş dönemdeki gücünü, bu mirasın sürdürücüleri gibi abartmak değil amacımız. Fakat bu Hareketin Kürt ulusal sorunu karşısında içine düştüğü politik umursamazlık, Kürdistan'da gerek sosyalist düşüncenin gerekse devrimci bir gelişmenin oluşmasında bir engel oluşturmuştur. Bunun böyle olmasının temel nedenlerinin Kürdistanın toplumsal yapısının derin bir irdelenmesiyle açıklık kazanacağı açıktır, fakat sorunun can alıcı önemi, hemen hemen yakın bir dönemde Türkiye sosyalist hareketiyle Kürt Sosyalist hareketi arasındaki siyasal ayrışmanın gündeme getirdiği tartışmayla uzaktan yakından bir ilgisi olduğu gerçeğidir. Ayrıca Türkiye'de sosyalist hareketin birlikte örgütlenme dogmasıyla bu tartışmanın karşısında aşırı sol enternasyonalizmin keskin örneğini vermeye çaba harcadığı hatırlanırsa, bu tartışmanın dayandığı temeller üzerinde daha derinlemesine bir tartışmanın açılmasını zorunlu kılmaktadır. Kürdistan'da ortaya çıkan bu dinamizmin ve realitenin bir zorunlulukmu yoksa geçmişte ezen ulus sosyalist hareketi ve büyük Türk şovenizmiyle bir hesaplaşma sonucundaki ortaya çıktığı sorunu, yalnızca Kürt devrimcileri tarafından değil, aynı zamanda Türkiyeli devrimcilerinde hesaba katması gereken bir durumdur. Türkiyede Kürt ulusal sorunu üzerinde "Resmi sol hareketin oynadığı olumsuz rolün, ve bunun sadece bağımsız örgütlenmenin bir argümanı olarak yaratıldığı yanılısamasına düşmek yanıltıcı olacaktır. Bu zorunluluk daha çok, bölge burjuvazilerinin yoğun çabalar sonucu uzun yıllar karanlıkta tutulmaya çalışılan bir tarihin irdelenmesi sonucu olarak görülmelidir. Nasıl ancak yıllar sonra Stalinist Bürokrasinin Mahabbat Kürt cemiyeti üzerindeki belirleyici rolünün aydınlatılmasıyla dırki, Kürt solu içinde Sovyet bürokrasisinin dünya devrimci hareketi üzerindeki olumsuz rolü üzerinde düşünülmüşse, aynı şekilde Türkiye Kürdistanında geçmiş halk ayaklanmalarının tarihi koşullarının, yeni yeni incelenip değerlendirilmesiyle dırki, bu süreç içerisinde ezen ulus sosyalistlerinin konumu üzerinde de düşünülmeye başlanılmıştır.

Bağımsız örgülen (Ki bize göre bağımsız örgütlenme tek başına ele alındığında boş bir slogan olarak kalmaktadır.) bu sürecin zorunlu bir gelişimi olarak görülmelidir. Bu zorunlu gelişimi sonucuyadarki daha düne kadar yalnızca bir doğu sorunu olarak görülmekten öteye gitmeyen ulusal sorun yeni yeni Kürdistan gerçeği üzerinden ele alınmaya başlanmıştır. Bu zorunluluğun anlaşılabilmesi için hiçte bu süreç içerisinde sol örgütlenmenin en keskin olan TKP'ye geri gitmeye gerek yoktur. TIP'in kuruluş döneminde (Daha sonra KDP'sini oluşturan Kürt aydınlarının bu partide örgütlendikleri hatırlanırsa) Yalnızca o dönemde değil, günümüze kadar bile Kürdistan sorununu bir doğu sorunu olarak gören bu partinin Kürt devrimcileri için bir çekim alanı oluşturmayacağı Kürt aydınlarının bu partiden kopmalarıyla açığa çıkmış bulunuyordu. Bu konuya ilişkin olarak bu partinin reformist çizgisi bir gerekçe olarak getirilebilir elbette. Fakat diğer sol örgütlenmelerde ortaya çıkan kopmalar bu sorunun yalnızca TIP'in reformizmine bir tepki değil ancak Türkiye sosyalist hareketi tarafından anlaşılmayan bir zorunluluğun sonucundan kaynaklandığıdır. Ki Kürt ulusal sorunu sorunu karşısında yalnızca bu zorunluluk ortaya çıktıktan sonra Türkiye sosyalist hareketin de bu zorunluluktan etkilenerek bu doğrultuda soruna ilgi duymak zorunda kaldığını bir daha hatırlatmak gerekir. Bu gelişimin sağlıklı bir etkilenme olmadığını ve gelişen bu realite karşısında geri bir alternatifte direttiğini söylemek zorundayız. Kürt devrimci hareketinde gelişen bu durum karşısında- bunun sağlıklı bir temelde olduğunu söyleyemeyiz- Türkiye resmi Stalinist solun tavrı daha ziyade ütütatömcü bir çizgide seyretmiştir. Kürdistan'da gelişen realiteye uygun çözümler önerileceğine daha çok kendi ilkelere dayatmaya özen gösteren ezen ulus sosyalistleri, Leninin 1917 sovyetleri karşısında bir takım bolşeviklerce dikte edilmeye çalışılan ütütatömcü tavra ne kadar kaşı olduğunu hatırlamalıdır. Kanımızca bu ayrışmayı Kürdistanın özgül gelişimi içerisinde ele almak çok daha aydınlatıcı olacaktır. Buna Kürdistanla ilgili bölümlerde daha geniş değineceğimizi hatırlatarak, bu ayrışmanın ne kadar kendi geçmişiyile yakınlık taşıdığına ilişkin bir örneği hatırlatmak gerekecek.

Büyük Osmanlı imparatorluğunun bağrından çıkan Kemalist iktidar, Kürdistanın sömürülmesinde Osmanlı'nın birleştirici sakızı olagelmış "tek din- hilafet" geleneği terk edilince, Kemalist iktidar tarafından bu boşluğu doldurmak için daha akıllıca politikalar benimsenmeye ve yürütülmeye başlanmıştır. Bu durum lebette başlangıçta düz bir eğri takip etmemiştir. Lozanda Türk sömürgeciler ve uluslararası emperyalizmin onayıyla sömürgeleştirilen Türkiye Kürdistanı, ancak sistemli bir askeri zorun ve baskının ardından bu bilinçli politikaya çekilebilmiştir. Sistemli asimilasyon politikasının en önemli iki ögesi olan "Güneş dil teorisi" ve "mecburi iskan" kanunu elde ettiği başarıyı, 20'li yıllardan başlayarak 38'de sonucusu olan halk ayaklanmalarının direnci kırıldıktan sonra meyvelerini vermeye başlamıştır. Nitekim "Türk tarih tezi"yle birlikte gündeme gelen ve 1930'larda ortaya atılan mecburi iskan ancak 34'lerde yürürlüğe girebilmiş, ve asıl geniş uygulamasında Dersim yenilgisinin ardından geçilebilmiştir. Bu asimilasyon ve baskının başarısı kısmen ağırlıklı olarak, Türk sömürgecilerinin sistemli askeri baskısı ve akıllı politikalarına indirgenebilecekken, Kismende ortaya çıkışından bu yana, gerek Kürdistan'da ortaya çıkan halk ayaklanmalarının, direnme geleneğini sürdürebilecek (milliyetçi de olsa) katalizör örgütlenmelerin olmamasına indirgemek (ki bu sadece sorunun bir kesitidir) mümkündür. Kürdistan'da son on yıla kadar eksikliği barız bir biçimde görülen bu boşluğun Türkiye sosyalist hareketi tarafından bırakılmı doldurmayı bu yönde hiç bir çaba göstermediği hatırlanırsa, bağımsız örgütlenmenin hangi tarihsel temele dayandığı anlaşılabilir. Bu tarihsel zorlamanın Kürdistanın dört ayrı ülkenin sınırları içinde bölünmüş olmasıyla olan bağı vurgulanması gereken en önemli nedenlerden birisidir elbette.

Kürt ulusal sorunu karşısında içine düşülen bu umursamazlık, Türkiye sosyalist hareketinin oluşturulmasında payı olan, geleneksel ideolojik aydın tipinin büyük payı olmuştur. Bu oluşumda rol alan aydın kuşağı sistemin ideolojik yapısıyla tam bir hesaplaşma yapmamış, aksine Stalinist ideoloji ve Kemalist ideolojinin bir karmaşasıyla şekillenmiştir. Bunda elbette Osmanlı toplumundan devralınan ve Kemalizmin şahsında abartılmış anti emperyalist ülkünün büyük payı olmuştur. Günümüzde bile "sahte kemalistlere karşı gerçek kemalizm" in savunuculuğunu üstlenmiş siyasi yapılar olduğu hatırlanırsa, bu etkilenmenin nedenli derin olduğu anlaşılabilir. Osmanlı toplumunun kendine özgü niteliğinden ve konumundandır ki ilerici bir geleneğin oluşmaması Türkiyede oluşan sosyalist aydın kuşağını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu kısır geleneğin içinden çıkan aydın kuşağı Kemalizmin ülküsüne Stalinizmin dogmatizmini de ekleyince sol bir aydın olmaktan çok milli bir aydın niteliğine çok daha yakın olmuştur. Türkiyede sosyalist hareketin tarihinde varolduğu söylenen ilerici hareketlerin geçmişte daha çok islami ideolojinin etkisinde olmayan ve Avrupa kültürüne daha yakın azınlıklar tarafından üstlenildiği hatırlanırsa, bu aydın kuşağın hangi potansiyel üzerinde geliştiği ve bu potansiyele uygun olarak Kürt ulusal soruna neden millici bir gözle yaklaştığı anlaşılabilir. Yalnızca bu kuşağın ilk göz ağrılarında Şefik Hüsnü'nün politik yaşamının tamamında bütün yazılarında, Kemalist hükümete nasihat çekmesi ve destekler yönündeki yazıları, bu tipin Osmanlı saray aydınıyla ne kadar benzeştiği görülecektir. Osmanlı dönemindeki aydın ve ulema tipinin saray mensupları ve büyüklerinin, akıl hocalığı ve öğretmenliklerinden öteye geçemedikleri bilinmektedir. Saraylı aydın nasıl sarayın duvarları arasında dönenip durmuşsa, sosyalist hareketin oluşumunda rol oynayan aydın kuşağında, Kemalist ideolojinin sınırları içinde dönenip durmuş, misaki millinin koruyuculuğunu bu ideoloji kadar üstlenmiştir. Sadece bu çarpık gelenek ve tarih incelendiğinde bile görülecektir ki, değil birlikte örgütlenmenin temellerine, kendi kurtuluşunun tek güvencesi olan enternasyonalizmin kısıntısına bile raslanmayacaktır. Ki bağımsız örgütlenmenin salt bu temele dayandırılmaması gerektiğini söylemiştik. Türkiyede sosyalist hareket Kürdistanın kurtuluşu mücadelesinde gerçek güvenciyi ancak kendi geçmiş ideolojik yapısıyla hesaplaştığı ve bu güvencenin tek garantörü olan işçi sınıfını örgütleyip bilinçlendirdiği zaman Kürt ulusal sorunu karşısındaki gerçek enternasyonalist görevini yerine getirebilecektir.

" ELLİ YILLIK ŞANLI TARİHİN" KÜRDİSTANA İLİŞKİN YERİ:

Kürdistanın kurtuluş mücadelesinde Türkiye sosyalist hareketinin oynadığı rolün önemli bir yeri olduğunu söylemiştik. Bunlardan birincisi Kürdistan konusunda kendi burjuvazisiyle ideolojik bir hesaplaşmadan yana bir tavır almaması ve misaki millici bir yapıda olması. Kemalizmin tarihiyle birlikte doğan "Elli yıllık şanlı tarih" içerisinde bu tarihin en canlı kesitini oluşturan Kürdistan konusunda, Kemalizmin bütün projelerini susarak onaylamış olması. Bu konudaki suskunluğu ne sosyalist olmanın nede sözüm ona "elli yıllık şanlı tarihe" uydurmak olanaklı değil. Ki bu tarih 80'li yıllarda şahşahalı törenlerle 60'ıncı yaş gününü kutladı. Kürdistanın Lozanda idam sehpalarına çıkarıldığı günlerde bu "şanlı tarihin" mimarları Lozan barışının sonuçlarını hiç bir eleştiriden geçirmeden bir halkın sömürgeleştirilmesinin başarısını, Kemalist hükümetle birlikte alkışlamaktan çekinmemişlerdir. O dönemin çıkan yazılarına bir göz atıldığında, bugü Türkiyede resmi sol arasında paylaşılmayan bu mimarların, bu konuda neler söyledikleri yada bu konuda hiç bir şey söylememekle bu durumu onayladıkları açıkça görülecektir. Bu onaylamanın ideolojik bir onaylamaya dönüşmesinin, günümüzde Kürt devrimci hareketi karşısında ultümatomcu tavrını sürdüren anlayışta, kendisini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Lozanda Kürt halkı silahsızlandırılıp emperyalizmin onayıyla sömürgeleştirilmesi tamamlanırken "Lozan konferansında eşit haklarla itilaf devletleriyle barış anlaşmasını imzalamayı başarmak, uluslararası ilişkiler açısından şimdiki hükümet biçiminin hiç bir sakıncası olmadığını" ortaya koyan şanlı tarihin liderlerinden birisi olmuştur. (1)

Bu konuda dahada ileri gidilerek Kemalist hükümetin Kürt hareketi üzerinde uyguladığı soy kırımın onaylanmış olması gerçeğidir. Koçgiri'de Kürt halk ayaklanmasının ertesinde Aydınlikta çıkan bir makalede Kürt halkı geri bir millet olarak lanse edilmekte, kullanılan dil şovenizmin dilini bile geride bırakmaktadır. bu yazıların sahibi üzerinde çok şey söylenmiş olsa bile bu Türkiyede sosyalist hareketin bu kesit içerisindeki konumunu pek fazla değiştirmemektedir. Çünkü bu bakış açısı aynı zamanda Koçgiri'den sonraki Kürt ulusal ayaklanmalarının karşısında içine düşülen suskunluğun ve onayın politik şekillenmesini beraberinde getirmektedir. Bu dönemde emperyalizme çatılırken Kürdistan konusunda burjuvazinin ideolojik sınırlarından öteye geçilememektedir."Avrupanın karışık durumu gereği, bizzat büyük devletlerin bizimle savaşa olasılığı azdır. Fakat bunların Irak'a, Suriye'ye ve Kürdistan'a dört elle sarılmak istemelerinden, bu küçük geri ulusları, tassuplarını kışkırtarak, ilerde bize karşı saldırtmak emelini beslediklerini sezebiliriz." (2) Görüldüğü gibi ilerde Ağrı, Şeyh Said, ve dersim ayaklanmalarının "Şanlı tarihe" yakışır analizleride bu belirlenmeyle çizilmiş oluyor. Fakat buna rağmen gerçeğin tarihi olgular karşısında uzun süre sessiz kalması düşünülemez. Bu sessizlikte ısrar edilse bile, realitenin uzun vadede göz ardı edilmeyeceği açıktır. Nitekim Kürt ulusal sorunu karşısında, Türkiye sosyalist hareketinin içinde bulunduğu bu sessizlik, Kürdistan'da sosyalist hareketin son yıllarda artan ayrışmasından önemli oranda etkilenmek zorunda kalmıştır. Bu etkilenmenin sonucuydadırki, 1978 genel seçimlerinde sol partilerinin hemen hemen tümü bu sorunu programlarına ve seçim konuşmalarına almak zorunda kalmışlardır. Ama bu etkilenme ideolojik bir dönüşüme denk düşmediğinden, Kürt ulusal hareketindeki değişimin gerisinde kalmıştır.

Stalinist ideolojinin mantığı gereği, ikinci plana itilen sınıf savaşı, bu mantıkla uygunluk içinde sınıf adına sınıftan bağımsız, sınıfın kurtarıcılığından çok, sınıfı kurtarmak perspektifiyle ortaya çıkan "resmi sol önderlikler" her konuda olduğu gibi ulusal sorun konusunda da, Kürt ulusunun kurtuluşu ve bağımsız öz örgütlenmesini de bu yanılsamanın bir yansıması olarak görmüşlerdir. Oysa somut bir gerçek olarak reddedilmeyecek bir şey varsa oda, proleteryanın bu sorun karşısındaki tavrının, tarihte böyle konmadığıdır. Marksın kendisi, işçi sınıfının İrlanda sorunu karşısında bu konudaki tavrının ne olması gerektiğini açık bir şekilde koymaktadır. Sosyalistlerin İrlandanın, ayrılma talebini tanımamasını, savunmamasını, İngiliz işçi sınıfı adına iki yüzlü bir enternasyonalizm olacağını vurgulamaktadır. Fakat Türkiyede sosyalist hareket Stalinist ideolojiyle tam bir hesaplaşma yapmadan, bu konuda gösterdiği duyarlılıktan ve kaostan kurtulabileceğini sanmak hayal olur. İşçi sınıfının görevini "emperyalizme karşı uyanık olmakla" ve "sahte milliyetçilere karşı gerçek milliyetçiliğin" temsilcisi olmakla sınırlandıran, Stalinist önderlikler (3) engeli aşılmadan olanaklı değildir. Kendi burjuvazisinin hassas olduğu noktalarda, eleştirmekten çekinen her hareket, düzenin ideolojisiyle bütünleşmekten kurtulamayacaktır. Öteden beri Türk burjuvazisinin Kürt sorunu karşısında ki hassaslığı karşısında bütün bir tarih boyunca susulmuştur. Kendi burjuvazileri karşısında Marksist-Leninist bir tavırla soruna eğilmek yerine, Marksizme doğuştan yabancı olan kavramlarla savaşmayı yeğlemek daha uygun bulunmuştur. Burjuvazi Kürt halkının sömürülmesini Şoven, Milliyetçi yurtseverlik ideolojisi felsefesiyle meşrulaştırırken, sol hareket bu kavramlara burjuvaziden çok daha fazla sahip çıkmış, Kemalizme karşı gerçek kemalizm savaşı, Sahte milliyetçilere karşı gerçek milliyetçilik, sahte yurtseverlere karşı gerçek yurtseverliğin savaşını vermeyi seçmiştir. Ama bu sloganlar ancak küçük burjuva nasyonalizminin sloganlarıdır, bu sloganların arkasında savaşan bir solunda, taraftarlarını incitmek için Kürt sorunu gibi hassas bir sorun karşısında fazla ileri gidememesi anlaşılır bir şeydir. "Bu nedenledirki, ezilen milletlerin özgürlüğü için barışta olsun, savaşta olsun, propaganda yapmayan hakim ulus yurttaşı bir sosyalistin sosyalist olmadığını, enternasyonalist olmadığını,

Bir şoven olduğunu, ilan etmediğimiz sürece, "ilhaklara karşı" mücadelemiz, anlamsız olacak, sosyal vatanseverleri hiçmi hiç ürkütmeyecektir. Hükümet yasaklamalarına aldırış etmeden, yani gerek serbest basında gerek illegal basında, bu yönde propaganda yürütmeyen hakim milletlerden birine mensup bir sosyalist, milletlerin eşit haklarının iki yüzlü bir savunucusudur. (4) Bugün kendi burjuvazilerinin bu hassaslığı karşısında gerçekler kayda değer adımlar atmış guruplar parmakla sayılacak kadar azdır. Devrimci marksist hareketin yaklaşımı dışında.

Vatan partisinin '80'li yıllarda yaptığı çıkışı saymassak, geri kalan örnekler belli bir noktada tıkanmakta, özellikle Kürt devrimci hareketinin öz örgütlenmesi konusunda ayağı yere basmayan görüşler olarak kalmaktadırlar. Bunlardan yalnızca Kurtuluş Sosyalist Dergi Kürdistanın sömürge bir ülke olduğunu kabul etmekle birlikte, "birlikte örgütlenme perspektifi" konusunda direktmiş, aşırı sol enternasyonalizm perdesini bir türlü kaldıramamıştır. Hatırlanacağı gibi Kürdistan'da Bağımsız öz-örgütlenmeye karşı olanlar, bunu hiç bir somut temele dayandırmadan, aşırı sol enternasyonalizmin gölgesine sığınarak, kendilerini doğrulamaya çalışırken, Stalinizmin "ulusal sosyalizm" adına enternasyonalizmi ayaklar altına alması karşısında en ufak bir duyarlılık gösterememekte, aksine yıllardan bu yana bu sapmayı onaylar tavırlarını sürdürmektedirler.

Bu konudaki ikinci yanılsamada; Kürdistan'da bağımsız öz-örgütlenmeye bağnazca karşı çıkan merkezci gurupları, bu yönde tutuculuğa iten temel nedenlerden birisi olan "Halk savaşı" yanılsamasıdır. Özellikle Türkiyede ayağı yere basmayan ve hiç bir maddi temeli olmayan bu görüş, ideolojik temeli yalnızca Kürdistan'da varolan bu toprağın ayağının altından kopması korkusu içinde direnmelerini sürdürmektedirler. "Halk savaşının temel gücü olarak görülen köylüler temelde Kürtlerdir. bu nedenledirki, halk savaşı stratejisiyle ayrı örgütlenmenin reddi bir arada gitmektedir. Ve halk savaşı stratejisi aynı zamanda UKKTH'nın nesnel olarak reddine varmaktadır. Özellikle ulusal sorun tartışma konusu haline geldiği ve pratik sonuçları somutlaştırdığı ölçüde bu stratejiye bağlananların çelişkisi ve teorik politik çıkmazları artmaktadır. (5) Bilindiği gibi bu guruplar (THKC ve devamı guruplar, Halkın kurtuluşu, TKPM-L gibi) programlarını Türkiyeyi temel alarak oluştururlarken, Kürdistan'daki toplumsal yapının realitesine dayanmaktadırlar. Oysa "temelde kırsal alanın ön plana çıktığı" böylesi bir mücadele biçiminin mevcut koşullarına sahip tek alan Kürdistanı içine alan bölgedir. Gerek 12 Mart döneminde gerekse bunu takip eden yıllarda Türk solu içerisindeki "Halk savaşı" stratejisinin, üs olarak bu bölgeleri seçmiş olması anlamlıdır. Kürdistan'da ayrı örgütlenmeye sekte bir biçimde karşı çıkılmasının nedeni, varlıklarına temel olan bu toprağı kaybetme korkusudur.

Bu tip gurupların içine düştükleri yanılsamalardan biride "aşırı solculuktur". Türkiyede sol hareket, yalnızca Kürdistan sorunu konusunda enternasyonalizme sık sık baş vurmuştur. Fakat Lenin'in deyimiyle bu "sol lafazanlığı" öteye geçmeyen sahte bir enternasyonalizmdir. Özellikle ulusal sorun söz konusu olduğunda, çok sık kullanılan bu literatür, kendi siyasal yönelişlerine uygun düşmekten çok bu yönelişin politik planda izole olmasını sağlamaktadır. Kürdistan'da bağımsız örgütlenme ve UKKTH söz konusu olduğunda bol alıntılarla aşırı sol enternasyonalizmin türküsünü çağıran bu kesim, yurtseverlik ve milliyetçilik konusunda, faşistlerle piyasa rekabeti yapmaktan geri kalmamaktadır. Aynı şekilde Kürt ulusunun kurtuluşunu ancak birlikte bir örgütlenmeyle sınırlandıran bu kesimler, hayali milli burjuvaziler, ve küçük burjuva yurtseverleriyle ittifalar arama uğraşının hangi enternasyonalizmle bağdaşabileceğini söyleyememektedirler. Hem yurtsever hem milliyetçi olup Kürt halkının KKTH'ndan bahsetmek küçük burjuva bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Bu düşüncenin sınıfın ideolojik misyonuyla uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Bunun tek bir garantörü varsa oda devrimci marksist bir çizgide örgütlenmiş proleteriyadır. Micehael Lövi'nin deyimiyle "Bugün işçi sınıfının politik hareketinin sıhhatini

Tehdit eden en büyük tehlike, Lüksemburgun bol yanlılarla dolu çocukça dağınıklığı değil, çok daha tehlikeli türden patolojik: (hastalığa ait) bir oluşumdur; Rus ve Çin bürokrasileri ve enternasyonal havarileri tarafından dünyaya yayılan burjuva milliyetçiliğine oportünist teslimiyetin ve büyük güç şovenizminin virüsleri; Aslında milli meseleyle ilgili olarak "aşırı solculuk" varlığını zorlukla sürdürmektedir. Lüksemburgun tezlerinin yankısı çok ender olarak devrimci solun bazı sektörlerinde, oda ulusal kurtuluş hareketlerine soyut bir muhalefet şeklinde, "işçi sınıfının birliği" ve enternasyonalizm adına raslarmaktadır. Aynı şey engelsin "gerici uluslar" kavramı içinde geçerlidir. Bugünkü, ulusal, sömürgeci, etnik, ve dini yönleriyle kompleks olan ulusal meselelerin bazılarını bakıldığında (Örnek: Arap israil çıkmazı; Kuzey İrlanda'da katolikler ve protestanlar arasında süregelen mücadele) devrimci sola dadanmış iki çelişkili meyil göze çarpmaktadır. Birincisi: Filistinliler ve ulster katoliklerinin ulusal hareketlerinin meşruluğunu reddetmekte, bu hareketleri "küçük burjuva" ve işçi sınıfını bölücü olmakla suçlayıp, soyut bir şekilde buna karşı bütün ülkelerin, ırk ve dinlerin proleterlerinin birliğini ilan etmektedir. İkincisi ise milliyetçi ideolojiyi eleştirilmez olarak kabul ederken, hakim ulusları, bu ulusların kaderlerini tayin hakkını red ederek, sınıf farkı gözetmeden. kategorik şekilde "gerici uluslar" olarak suçlamaktadır. (İsrail yahudileri, İrlanda protestanları) (7)

ULUSAL SORUNUN TANIMLANMASINDA TÜRKİYE SOLU:

Türkiyede sosyalist hareketin yapması gereken ideolojik propaganda, devletinin ve burjuvazisinin her türlü baskısına rağmen, Kürdistanın her türlü koşulda ayrılma hakkı için mücadele etmek olmalıdır. Böylesi bir tavır sadece ulusal demokratik bir hakkın savunulması değil, aynı zamanda, Türkiyede sosyalist hareketin, kendi burjuvazisine karşı vereceği siyasi iktidar mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. UKKTH'nın tanınması yada reddi sorunu, yalnızca siyasi iktidar dönemine tekabül etmemekte, aksine ezilen ulus sorununun bulunduğu her türlü koşulda, sosyalistler için koşulsuz demokratik bir taleptir. Ne Lenin nede Bolşevik liderler (Stalin hariç) Finlandiyanın ayrılma hakkının tanınmasında, bu hakkı, hiç bir ön koşula bağlamaksızın kabullenmişlerdir. Çünkü devrimci bir program genel belirlemeler dışında, özelinde her ulusun toplumsal ve sınıfsal yapısından hareketle realitenin somutlaştırılmasıdır. Türkiyede Stalinist ideolojiyle beslenen sosyalist hareketin anlayamadığı, bu somutlamanın, farklı talepler, farklı perspektifler doğrultusunda bir programı gerektirdiği gerçeğidir. Kürdistan'da sosyalist hareketin bağımsız örgütlenmesi, ezen ulus solunun kendi burjuvazilerine karşı savunulması gereken bir realite olarak alınmalıdır. Bu aynı zamanda, burjuvazinin proleteriyayı "işçi sınıfını parçalayıcı, uyutucu politikasına karşı bir güvence" (8) olacaktır. Ama bu güvence Kemalizmin ideolojik formasyonu ile karıştırıldığı için, hala bu konuda Kemalizmin ideolojik gözükleri çıkarılabilmemiş değildir. Bundan ötürüdürki Kemalizmin Kürdistan üzerinde oynadığı rol uzun yıllar gözden uzak tutulmaya çalışılmıştır. Misaki millinin kutsallığına dokunulmamış, ulusal sorunun tanımlanması en ileri biçiminde bile misaki millinin sınırları içinde ele alınmış, bu politikanın Kürdistan açısından rolü üzerinde durulmamıştır. Bu nedenledirki Kürdistan tek parça düzeyinin dışında ele alınmaya özellikle özen gösterilmiştir. Birlikte kurtuluş bu anlayışla yakın ilgisini belirtmek gerekir. Kürdistan'da ulusal sorunun çözümünün ancak Türkiye proleteriyasının kurtuluşuyla mümkün olacağı, sadece nihai bir yaklaşım olarak bakıldığında doğru gibi gözükmektedir. Fakat diyalektik bu sorun karşısında tek boyuta indirgenmekte, böyle olunca diyalektik bir varsayım olma niteliğini yitirmektedir. Aynı soruna Kürdistan'da verilecek bir ulusal bağımsızlık mücadelesinin, ezen ulus proleteriyasının, kendi burjuvazisi karşısındaki konumunu güçlendireceği unutulmaktadır. Türkiyede sol hareket siyasal evriminde soruna hiç bir şekilde bu yönüyle bakmamıştır. Sorunun Kürdistan genelinde irdelenmemesi ve tek parça düzeyine indirgenmesi bu tek boyutluluğun yerleşmesine yaramıştır.

Kürdistanın gerçek kurtuluşunun birlikte örgütlenmeye ve ezen ulusun proleter-yasının kurtuluşuna bağlanmasını çoğunlukla Marksizmin bir gereği olarak getiren-ler, ne Marks'ın nede Lenin'in, gerek çağının problemleri gerekse ulusal sorun konusundakındıkları politik tavrı unutmaktadırlar. Marksta bu konuda en belirgin değişim İrlanda sorunu konusunda ortaya çıkmaktadır. Daha önceleri "İrlandanın İngiltere ile birleşik özerkliğinden" yana olan, hatta sonraları İrlandanın kurtuluşunun "ancak İngiliz işçi sınıfının kurtuluşuyla mümkün olacağını" söylemesine rağmen "1860'larda İrlandanın kurtuluşunu İngiliz işçi sınıfının kurtuluşu için bir şart olarak görür". (8) Aynı şekilde "İrlandanın özgürleşmesi İngiliz işçi sınıfı için soyut bir adalet ve dil sorunu değil, kendi toplumsal özgürleşmesinin ilk koşuludur." (9) Görüldüğü gibi bu gelişim Marksın kendi düşüncesine uygun ve diyalektiklede hiç bir şekilde gelişmemektedir. Marksla asıl çelişen düşünce biçimi, sorunu burjuvazilerin zorla yarattıkları sınırlar içerisinde gören, ve Kürdistan'da ulusal mücadelenin seyrini diyalektik olarak görmeyen, bu hareketin ortadoğu devriminin dinamiği olduğu gerçeğini göz ardı eden resmi solun mantığıdır. Bu yalnızca Kürdistanın daha önce kurtulabilecek dinamiklere sahip olduğu için değil, aynı zamanda bölge proleteriyasının iktidar olma şansını artıracak için, çok daha geniş boyutlu olarak ele alınmak zorundadır.

Bölgede 1950'lerden bu yana sürekliliğini koruyan (bugün kısmen) Filistin kurtuluş hareketini saymassak, sürekli olarak (Lozanda bölünmesinden bu yana) güçlü bir devrimci dinamizm barındıran hareketlerin başında Kürdistan gelmektedir. Sürekli olarak baş gösteren ayaklanmaların liderliğinde sol örgütlerin, aşiret reisleri ve dini liderliklerin gerisinde kalmaları, her ne kadar Kürdistan'da aşiretçi ve dini yapının güçlü olmasına bağlanabilecekken, bu gerçeğin yeterli açıklaması için, sadece Kürdistan'daki toplumsal yapının bir kesitini oluşturmaktadır. Asıl nedenin başında, sol hareketin Kürdistan'da biçimlenememesinden ve harekete alternatif olamamasından kaynaklanmaktadır. Buna ezilen ulus sosyalist hareketlerinin yanlış ittifaklarında eklenmek zorundadır. Irak'ta Barzanist hareketin güçlenmesinin. ve liderliğin küçük burjuva milliyetçilerine kaymasında, İKP ve Stalinist önderliklerin büyük payı olmuştur. Milliyetçi küçük burjuva liderliğinin bu güçlenişinin, Sovyetlerin Kürt hareketinden desteğini çekmesine, ve Irak'taki sol hareketin Baas rejimiyle Flört ettiği ve uzlaştığı döneme raslaması anlamlıdır. Türkiye Kürdistanında (KDPyi saymazsak) 70'li yılları takiben başlayan bağımsız örgütlenmelerin daha çok milliyetçi bir çizgide gelişmesinin en büyük nedenlerinden biriside, sol hareketin siyasi olarak bu soruna politik çözümler sunamamasından, aksine Kürdistanın realitesine uymayan yanlış argümentlerde diretmesinden kaynaklanmaktadır. Oysa ulusal sorun çağın modern sınıfı proleterya ve onun bilimi Marksizm için, Leninin yaşadığı çağda olduğu kadar bir karmaşayı içermiyorsa da, günümüzde de Marksizmin önemli sorunlarından birisidir. Marksistler için daha az karmaşık olması, Lenin'in en karmaşık dönemlerde gösterdiği politik analiz ve tavrının derinliğinin bugün bize ışık tutmasında yatmaktadır. Bu sorun Marksizm-Leninizmin bu konuda ortaya koyduğu çözümlerinin ışığında ele alınmadan, soruna sağlıklı yaklaşılması mümkün değildir. Roza Lüxemburgun yaratıcı dehasına rağmen, ulusal sorun konusunda tarih karşısında haksız çıkarılan, Leninin bu konuda göstermiş olduğu politik dehadır. Leninin her konuda olduğu gibi bu konuda da "Leninin üstünlüğü-Ki bu eşi benzeri olmayan bir teorik başarıdır.-emperyalizmin ekonomik teorisini çağımızın bütün siyasal sorunlarıyla birbirine somut olarak bağlamayı başarısında; dolayısı ile yeni aşamanın ekonomisini, böyle belirlenmiş bir çevre içerisinde tüm somut davranışlar açısından bir ölçüt haline getirmesinde yatmaktadır." (10) Fakat Türkiyede resmi Stalinist sol bu başarının ulusal soruna ilişkin tarihsel pratiği içerisinde değil, Lenin'in ulusal sorun konusundaki politik bakışıyla hiç uyuşmayan, ve "ulusların kendi kaderini tayin hakkı" kitabında bir iki alıntıyla değinmekten öteye gitmediği, Stalinin mekanik çözümlemesi düzeyinde kalınmıştır. Özellikle ulusal sorunun 1917 devrimiyle ortaya çıkan pratik uygulamasında, Stalinin leninle hiç uyuşmadığı bilinmektedir.

Bu konudaki asıl ayrılık en keskin biçimiyle Gürcistan sorununda ortaya çıkacaktır. Fakat bu konuda açılmış kıyasıya savaş bilindiği gibi Lenin'in yetmeyen ömrüyle son bulacaktı. Bu ayrılık yalnızca Gürcistan sorununa ilişkin değil daha da geçmişe dayanmaktaydı. Özellikle geçici hükümeti Finlandiya'nın bağımsızlığını tanımakta eleştirmekte, "Finlandiya'ya özgürlük tanımayı reddeden her rus sosyalistini bir şoven" olarak ilan eder(II). Leninin 1918'de Finlandiya'nın bağımsızlığını tanıdığı bilinmektedir. Fakat bu konuda özellikle Türkiyede sosyalist hareketin ihtiyaçlarına haklı olarak daha yakın olan Stalinin bu konudaki tavrı ne olmuştur, birde ona bakalım. "Lenin 31 Aralık 1918'de Finlandiya'nın bağımsızlığını kabul etmiştir. Leninin bu kararını Stalin şu sözlerle eleştirmiştir. "Gerçekte, halk komiserleri konseyi, özgürlüğü Finlandiya halkına değil, Finlandiya burjuvazisine tanımıştır. Halk komiserleri konseyi bu karara kendi isteği dışında varmıştır. Ve gariptirki, Finlandiya bağımsızlığını sosyalist Rusyanın elinden almıştır." (I2) Özellikle Gürcistan sorunu konusunda Stalinin yöntemlerini beğenmeyerek bu sorunun yeni çözümler doğrultusunda ele alınması için, Gürcistan dosyasında yaptığı düzeltmeler ve eleştiriler konusunda Stalinin dahada ileri giderek Lenini acelecilik ve sosyal liberal olarak suçlamaya kadar götürdüğü bilinmektedir. "Bu aceleciliğin Lenin yoldaşın liberalizmine değil, bağımsızlık taraftarlarına malzeme sağlayacağına şüphe yoktur." (I3) Lenin daha sonra Stalinin büyük Rus şovenizmine karşı Kamanev'e yazdığı bir mektubunda bu konunun önemini şu satırlarla açıkça ortaya koyacaktı. "Kamanev yoldaş, hakim -ulus şovenizmine karşı ölümüne bir savaş ilan ediyorum. Bu lanet olası kötülükteki dişlerimden kurtulur kurtulmaz onu bütün iştahımla yiyeceğim." (I4) Leninin bu konuda ne kadar hassas davrandığını bu dönemin tarihine bakıldığında görülecektir.

Oysa Kürdistan'da ulusal sorunun çözümü hiç bir şekilde bu tarihi şartların zenginliği içinde çözümlenmeye çalışılmamıştır. Sadece önceden sistemleştirilen resmi Stalinist ideolojinin meşruluğunu korumak için, bu tarih yanlış aktarılan klişeler şeklinde, kendilerini doğrulamanın argümanı olarak kullanılmıştır. Aynı şekilde Leninist ulusal sorunun Polonya'da izlediği tarihi sürece bakılmaksızın, birlikte örgütlenmenin mutlak koşulu olarak da Lenin'in Franz Mehring'den yaptığı bir alıntı bir klişe olarak sunulmaktadır. Bilindiği gibi Polonya'da Kürdistan gibi Alman, Prusya ve Rusyanın işgali altındaydı. Sorun Polonyalı sosyalistlerin her parçada ezen ulusun sosyalist hareketiylemi yoksa bağımsızlığı örgütlenilmesi üzerinedir. Bu konuda Franz Mehring haklı olarak sorunu sosyal bir devrimin çıkarları açısından ele alıyor, ve "Bu çıkarlar kesinlikle Polonya'yı paylaşmış olan üç ülkede, Polonyalı işçilerin sınıfsal yoldaşlarıyla kayıtsız olarak birlikte savaşmaları gerektiğini ortaya koyar. Burjuva devriminin özgür bir Polonya yaratabileceği devirler geçmiştir. Bugün Polonya'nın yeniden doğuşu ancak, modern proleteryanın zincirlerini kıracağı sosyal devrim sayesinde mümkün olabilir." (I5) Fakat bütün bunlara rağmen tarih başka türlü bir seyir izledi, ve 1917 devrimiyle birlikte Polonya ulusal devletini kurdu. Sovyet devrimi Polonyanın bağımsızlığını tanımak zorunda kaldı. Mehring'in ulusal sorunun ve gerçek ulusal bir özgürlüğün ancak sosyal bir devrimle mümkün olacağı saptaması bugünde geçerliliğini korumaktadır. Zaten Leninin Mehring'e katıldığı nokta, gerçekten "Özgür bir Polonyanın burjuva devrimlerine özgül bir görev olmaktan" çıkmış olduğu noktasındaydı. Bunun içindirki Lenin "Mehring'in görüşünün saldırılmayacak bir görüş olarak kalacağını" (I6) vurgulamakta fakat, ileride Polonyanın bağımsızlığını tanımaya kadar giden politik tavrını da "Bunula birlikte, bugünkü durumda sürekli diye görülemez. Sınıf uzlaşmazlığı şimdilik kuşkusuz ulusal sorunları geri plana itmiştir. Ama doktorinciliğe düşme tehlikesi olmaksızın, belli bir ulusal sorunun zamanla politik sahnesinin ön planında yer almayacağıda kesin bir biçimde öne sürülemez." (I7) Nitekim Leninin bu konudaki saptaması gene Lenin döneminde Tarihin verdiği ders tarafından doğrulanmıştır. Ve günümüzde ulusal kurtuluş mücadelelerindeki gelişimde bu tarihin doğrulanmasını pekiştirme yönünde bir seyir izlemektedir. "Marksitlerin ulusal sorun konusundaki bellinli bazı münazaraları tarihin akışında halledildiler.

Çok uluslu Avusturya-Macaristan devleti I. dünya savaşından sonra parçalandı ve bir çok milli devlete ayrıldı. Engels'in bilhassa gerici ulus olarak nitelendirilmiş olduğu Basklar "ayrı örgütlenerek" İspanya devrimci mücadelesinde başı çekiyorlar. Lüksemburgun küçük burjuva ütopyacılığı diye görmüş olduğu Polonyanın birleşmesi 1918'de gerçek oldu." (18) Bugün Filistinlilerde dört ayrı ülkenin sınırları içerisinde kendi merkezi örgütlerinin çatısı altında kurtuluş mücadelelerini başarı ile sürdürüyorlar.

Çağının politik sorunları karşısında doğru analizler getirmeyen ve bu sorunlara doğru alternatifler sunamayan her türlü bakış açısı realitenin gerisine düşmekten kurtulamayacaktır. Ulusal bağımsızlıkları temelinde ayrı örgütlenmelerini oluşturmuş halkları birlikte örgütlenmeye zorlamak ve bunu enternasyonalizmle açıklamaya çalışmak, Marksizmin değil Marksizmi kavramamanın bir ifadesidir. Bugün gerek İrlanda, gerekse Bask ve Filistin halkından böyle bir şeyi talep etmekte diretmekle, Kürdistan'da ayrı örgütlenmeye karşı olmak aynı şeydir. Kürdistan'da ayrı örgütlenmeye karşı yükselen çılgınlıklar her ne kadar enternasyonalizm adına yapılyorsa da, bu daha çok şovenizmin korosuna yaramaktadır. Oysa enternasyonalizm gelişen ezilen ulus hareketi karşısında bağımsızca direnmek değil, aksine her türlü politik desteğin sağlanmasıyla olanaklıdır. Daha önce belirttiğimiz gibi, bu konudaki yaklaşımlar, politik görünümde daha çok Roza Lüksemburg'un teorik belirlemesine yakındır. (Ki bu konuda Türkiyede Roza'nın görüşleri bilinmediği hatırlansın.) Bu daha çok Stalinin milli mesele konusundaki görüşünün zorunlu bir sonucu olarak gözükmektedir. Ulusal sorunun Sovyetler birliğinde çözümlenmesinde Lenin'in kendi politik analizleri doğrultusunda çözümlenmeler getirdiği bilinmektedir. Türkiyede sol hareketi ulusal sorunu tanımlamada çıkmaza iten Stalinist görüşün, Sovyetler birliğinde ilk pratik denemesi olan Gürcü problemünde, ne ciddi politik sonuçlar doğurduğu hatırlanmalıdır. Stalinin Ruslaştırma politikasında, kendi teorisiyle bir bütünlük arzettiği ve bu teorisinin pratikteki yansıması olduğu unutulmamalıdır. Dolayısı ile sürekli olarak bu teoriye bağlı kalan ulusal sorun tanımlaması ve çözümü yönündeki pratik önermeler, onun Gürcistan'da vardığı pratik sonucu aşamayacağı da ortadadır. Türkiyede sosyalist hareket, Roza Lüksemburgu etkileyen fakat Engelse ait olan "Tarihi olmayan milletler" kavramını bugüne kadar pek bilmemekle birlikte, Kürdistanı hep göz ardı ederken bu belirlemeye sanki sadık kalmıştır. Fakat bunu Engelste olduğu ve Roza'nın bunu savunmuş olduğu için değil, aksine bağlı bulunduğu geleneğe uygun olarak yerine getirmiştir. Şefik Hüsnü'nün Kürtleri geri ulus olarak nitelendirdiğini hatırlamak yeter.

Bugün türkiye'de sol hareket büyük bir bölümüyle Kürdistan'da "Ulusal bağımsızlık için savaşacak sosyal bir gücün olmadığına" (19) Kürdistan'da proleteryanın sayısal oranıyla oynayarak Lüksemburgun Polonya ulusal sorununa bakışına katılmaktadır. "Ama Roza Lüksemburg bilimsel sosyalizmin kurucularının sözlerini tekrarlayan bir mürit değildi." (20) Söz konusu olan realitenin bu yanı olunca, Bırakın bilimsel sosyalizmin kurucularının müritliğini, bu konuda ileriye götürdüğü müritlik, teorisi Sovyetler birliğinde Ruslaştırmaya yarayabilmiş Stalinin Stalinin dogmatizmiyle sınırlı tutmuştur.

Bu bağlamda Marksizm çağın sorunların kavramakta ve çözümlenmekte bir anahtar olarak kullanılmaktan ço, sorunlara kilit vurmak doğrultusunda algılanmıştır. Özellikle ulusal sorun konusundaki algılamamanın temelinde inildiğinde, Roza gibi Marksizme Ortadoksça bağlı olmanın sonucundan çok, Marksizmi yanlış algılamamanın bir sonucu olarak gözükmektedir. Ezen ulusun sosyalist hareketindeki bu biçimlenmeyledirki, Kürdistan'da oluşan sol örgütlenmelerde bu konuda kendilerin ideolojik bir aşkınlığa uğratamamakta, Marksizmi ezilen ulus milliyetçiliğiyle bulandırabilmektedirler. Kürdistan'da ulusal sorun varolan sol yada sağ şematik kalıplara uydurulmasıyla değil, Leni'nin ulusal sorunun çözümünde ortaya koyduğu teorik ve politik uygulanmasını Kürdistan gerçeğine uyarlayarak mümkündür ancak. Çünkü "Leninizm şematik ve mekanik olmayan, salt pratiğe yönelen somut düşüncenin, daha önce erişilmemiş bir evresi anlamına gelmektedir. Leninistlerin görevi bunu sürdürmektir." (21) Leninde ulusal sorunun konuluşu proleterya enternasyonalizmiyle ezilen ulus hareketi arasındaki bağın birliğinde yatar.

Bunun içindirki Lenin'in emriyle Polonyayı işgali, nasıl Lenin'in UKTH'yla gelişmiyorsa, aynı şekilde Polonyanın bağımsızlığını tanımada (Gerici bir yönetimde olsa) enternasyonalizmine ters düşmemektedir. Leninde ulusal sorun diğer sorunlarda olduğu gibi önceden belli kalıplar halinde saptanmış ön yargılardan oluşmamaktadır. Stalinde olduğu gibi akademik soyutlamalara indirgenmemiş, aksine canlı yaşamın politik problemleri karşısında pratikte somut olarak kristalize olmuştur. Leninde bir ulus yapan akademik belirlemelere raslanmadığı gibi, bir ulusun ulus olmadığına ilişkin teorik kalıplara da raslanmamaktadır. Lenin bu konuda doktrinleri değil ulusların kendisini göz önüne almaya her zaman büyük bir özen göstermiştir. Bundan ötürüdürki en az Roza kadar enternasyonalist olduğu halde, Roza'nın ulusal sorun konusunda düştüğü hatalara düşmemiştir. Çünkü "Bir toplumun bir ulus teşkil edip etmediğini saptayacak olan "objektif olgular listesiyle hazırlanmış doktriner bir bilirkişi değil, (Stalin tipi) toplumun ta kendisidir. " (22)

Lenin ulusların kaderlerini tayin hakkının tanınmasının ezen ulusla ezilen ulusun proleteryası arasındaki güveni daha da arttıracak ve enternasyonalist dayanışmanın dahada güçleneceğine dikkati çeker. Ama ulusların kaderlerini tayin hakkı, yalnızca milli bir devlet olarak ayrılmasıyla sınırlı tutulmamakta, aksine bu ayrılma hakkı siyasal düzeyde geniş bir alanı içermektedir. Lenin'in ulusal soruna ilişkin yazılarında ezilen ulus hareketinin "bağımsız örgütlenme sorununa" Polonya konusu hariç raslanmamakla birlikte, bunun karşıtı bir eğilimide raslanmamaktadır. Aksine bu konuya bakışı böylesi bir gelişimin doğrulanması yönündedir. Lenin "Hukuki tanımlamalarla hokkabazlık ederek değil, soyut tanımlamalar "icad ederek değil", milli hareketin tarihi-ekonomik koşullarını inceleyerek milletlerin kendi kaderlerini tayin etmelerinin ne anlama geldiğini kavramak istersek, kaçınılmaz olarak şu sonuca varırız. Milletlerin kendi kaderlerini tayin etmeleri bu milletlerin yabancı milli yapılardan siyasal düzeyde ayrılmaları, ve bağımsız bir milli devletin kurulması demektir. (23)

UKTH bahsedilmiş bir hak değil fakat bir ulusun, bir milletin, tarihsel gelişim süreci içerisinde, canlı bir özne olarak kavranmasından kaynaklanmaktadır. "Subjektif birim, yani bir ulusal kişilik bilinci, ulusal bir politik hareketten daha az önemli değildir. Bu subjektif faktörler hiç yoktan meydana gelmezler. Belirli şartların , zulüm-kıyım vs. gibi sonuçlarıdır. Fakat bu, ulusların kaderini tayin hakkının çok daha geniş kapsamlı tatbik alanına sahip olduğunu gösterir." (24) UKTH bu temel üzerinden ele alınmalıdır. Bu konudaki siyasal analizlerin politik bir perspektife dönüştürülmesi ancak bu şekilde olanaklıdır. Ulusal sorunun çözümünde ezen ulus sosyalistleri, sorunun kendi devrimiyle olan diyalektik bağınyı iyi kavramak zorundadırlar. Fakat ulusal sorunun çözümü salt anlamıyla, ezen ulusun devrimi sonrasında bir sorunu olarak görülmemelidir. Elbette ezen ulus proleteryasının iktidarı alması aynı zamanda ezen ulusun kurtuluşunu da sağlayacaktır. Fakat bu konuda unutulmaması gereken ezilen ulusun belirgin şartlardan ötürü, (baskı, zulüm, zor) bağımsız milli devletlerden daha güçlü devrimci dinamiklere sahip olduğu gerçeğidir. Siyasal düzeyde ayrı örgütlenmelerini tamamlamış Baskların mücadelesi ile, İspanya devrimci mücadelesinin bu belirgin şartlardan ötürü barometresi bir birinden farklıdır. Aynı şey İngiliz devrimci hareketiyle İrlanda halkının mücadelesi, Arap devrimci hareketiyle Filistin kurtuluş hareketinin mücadelesi içinde geçerlidir. Kürdistan'da da sorunun politik düzeyde çözümlenmesinin, siyasal düzeyde ayrışmayla yakın bir ilgisi vardır. Siyasal düzeyde ayrılma (özellikle örgütsel düzeyde) ezilen ulus içerisinde şovenizmle sosyalist hareket arasındaki çizginin netleşmesini güçlendirecektir. Bu konuda aşırı sol enternasyonalizm ezilen ulusun proleteryası- Bu proleteryasıyı sayısal olarak değil , sistemin üzerine oturduğu kapitalist dinamiğin işleyişi temelinde ele alınmalıdır.- ve ezilen kesimlerin sınıfsal konuları göz önüne alınmak zorundadır. Sömürge ülkelerde topraksız köylülerin ve tarım proleteryasının azımsanmayacak gücünde hesaplanırsa Leninist anlamda köylülüğün bu tip ülkelerde devrimci bir mücadelede oynayacağı rol gözden uzak tutulmamalıdır. Bu konuda realiteyi hep göz ardı eden küçük burjuva sosyalizmi ve aşırı solun keskinlerine üçüncü enternasyonal

Komünistlerinin yazmış oldukları şu satırları hatırlatmak gerekir. "Küçük burjuva milliyetçiliği enternasyonalizmi ulusal eşitlik ilkesini tanımlamakla sınırlar. ve ulusal egoizme dokunmamayı sağlar. Proleter enternasyonalizmi ise, bir ülkedeki proleter mücadelesini, bütün dünyadaki proleter mücadelelerine bağlamayı" ön planda tutar.

KAYNAKLAR.....

- I- Şefik hüsnü. Türkiyede sosyal sınıflar.
- 2- " " " " "
- 3- Kemal Türkler' son havadise cevabi yazı.
- 4- Lenin doğuda ulusal kurtuluş savaşları ant yayınları.
- 5- Sosyalist mücadele defterleri I. sayı.
- 7- Micehael Lövi Marksizm ve milli mesele.
- 8- Mehmet karaahmetli Leninist ulusal sorun teorisinin sovyetlerde uygulanması
- 9- Aktaran Mehmet Karaahmetli adı geçen kitap.
- 10- Gregori Lucas Leninin düşüncesi belge yayınları
- 11- E.H. Caşdan aktaran Moşe Levin Leninin son mücadelesi yücel yayınları
- 12- Aktaran Moşe Levin a.g.e
- 13- " " " a. g. e
- 14- a. g. e
- 15- Mehringden aktaran Lenin. Kurtuluş S.D.programımızda ulusal sorun.
- 16- a. g. e
- 17- a. g. e
- 18- Micehael Lövi Marksizm ve milli mesele
- 19- Toni Clif Roza lüxemburg
- 20- Toni clif a.g.e
- 21- Gregori Lucas Leninin düşüncesi belge yayınları.
- 22- Troçkiden aktaran Micehael Lövi Marksizm ve milli mesele.
- 23- Lenin Doğuda ulusal kurtuluş mücadeleleri ant yayınları.
- 24- Micehael Lövi Marksizm ve milli mesele.

GÜNEY KÜRDİSTAN'da ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİNİN KISA ANATOMİSİ

A. SEYDO

Ortadoğunun ve Kürdistan'ın 1.Dünya savaşından sonra emperyalistler arasında paylaşılmasıyla tüm Ortadoğu uluslarında olduğu gibi Kürdistan'da da ulusal direniş hareketleri geliştirdi.

1920'de Şex Mahmud Berzenci önderliğinde Süleymaniye'de ilk Kürt hükümeti kuruldu.Şex Mahmud'un bu hareketi İngiliz emperyalizminin bölgede istediği gibi rahat operasyon yapmasını önlüyordu.Bundan dolayıda İngilizler kısa bir zaman içinde hükümeti deviriyor ve Şex Mahmud'u sömürgeleri Hindistan'a gönderiyorlardı.Şex Mahmud iki sene sonra 1922'de Hindistan'dan Kürdistan'a gelerek yeniden hükümet olduğunu ilan etti.Bölgede bağımlı sömürge devletler oluşturmakla meşgul İngilizler bir müddet Kürt hükümeti karşısında sessiz kaldıktan sonra yeniden oluşmuş yapıyı dağıtarak Şex Mahmud'u bölgenin dışına sürdüler.1930'da İngiliz emperyalizminin manda yönetimi resmen (şeklen) kalktı.Ve aynı yıl Kürdistan'daki milli dinamizmi yok etme ve asimilasyonu hızlandırma planları uygulamaya konuldu.Bu planların uygulanmasına karşın,Süleymaniye gibi Kürt milli direnişhareketleri geleneğine sahip kentlerde tepkiler başgösterince Şex Mahmud tekrar Irak'a gelerek Kürdistan'da otonomi ilan etti.Bu hareketi de İngilizler yeniden ve güçlü bir askeri saldırı ile bastırdılar.Şex Mahmud yeniden tutuklandı.1931'de başlayan Irak Haşimi ailesi monarşisine karşı Barzani kardeşlerin (Ahmet ve Mustafa Barzani) önderliğinde, özellikle Kürdistan'ın kırsal kesiminde aşiretlere ve tarikat mensuplarına dayanan ve belirli birkaç aşiretin sınırlarını aşmayan hareket İngilizler tarafından bastırıldı.Tutuklanan Mustafa ve Ahmet Barzani kardeşler önce Kerkük'de hapsedildiler.Hapisten sonrada 2.Dünya savaşı ortalarına kadar (1943) Süleymaniye'de sürgün olarak göz hapsinde tutuldular.2.Dünya savaşında emperyalist batı ülkeleri metropollerde birbirlerini kırıp geçirirken sömürgelerindeki pençeleri gevşedi.Birçok Ortadoğu ülkesinde emperyalizmin eski denetimi ve uşaklarını koruma mekanizmaları gevşedi.Bu durumdan yararlanan Barzani kardeşler göz hapsinde buldukları yerden kaçıp Kürdistan dağlarına çıkarak yeni bir ayaklanmayı örgütlediler.1943'de gelişen bu ayaklanma Kürdistan bölgesinde çalışan memurların Kürt olması, Kürdistan'ın geri kalmışlığının giderilmesi, eğitimin Kürtçe olması şartı ile ateş kes imzalanması ile durduruldu.Fakat, antlaşmanın şartlarının Bağdat hükümeti tarafından yerine getirilmemesi üzerine 1945'de yeniden başladı.Bundan sonra İngilizlerin yoğun saldırısı, hareket içinde bölünme ve aşiret reislerinin savaş sırasında birbirlerine düşmesi savaşın sonucunu saptadı.Barzani kardeşler İran Kürdistan'ına gitmek zorunda kaldılar.Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılış tarihi olan 1947'ye kadar orada kaldılar.

1961'de Güney Kürdistan'da milli hareket A.Kerim Kasım'ın 1958'den beri oyaltma, sindirme ve asimilasyon politikasına karşın gene başladı . Barzani ve KDP'nin önderliğinde başlayan bu Kürt milli hareketi Kürdistan tarihinde en örgütlü en bilinçli ve en büyük boyutlu hareket olduğu gibi, hareketin 1975'de son bulmasıyla, çağımızda önderleri tarafından ihanete uğramış en büyük milli hareketlerden biri niteliğindedir.Kazandı.Güney Kürdistan'da özellikle petrolün öneminin arttığı son yıllarda kapitalizm hızla gelişmiştir.Kapitalizmin gelişmesine uygun olarakta önemli ticaret ve pazar merkezleri oluştu.Hevler, Süleymaniye, Hanegın, Kerkük ve Dhoq başlıca önemli yerleşim merkezleridir.Kapitalist üretim araçlarının kırsal kesime girerek yayılması az topraklı ve topraksız köylülerin işsizleşip şehir merkezlerine göç etmelerine neden olmuştur.Son 14 yıllık savaş da göçü arttırıcı bir rol oynamıştır.Çarpık bir gelişme izleyen ve bir çok hayati alt yapı tesislerinden Kürdistan şehirleri Irak'ın metropollerine Kürdistan'ın zenginlik kaynaklarını işleyip transport eden birer birikim ambarları durumundadırlar.Kırsal kesimin tüm artık değerleri bu kentlerde birikir işlenir veya hammadde olarak Irak'ın sanayii

sanayii kentlerine ve ihracat ambarlarına aktarırlırlar.Sanayii başlıca şu kentlerde gelişmiştir:Hevler'de halı fabrikası (500 işçi), Süleymaniye'de çimento fabrikası (1500 işçi), şeker fabrikası (1400 işçi) vesigara fabrikası (2000 işçi). Dhoq'da alkol fabrikası, Haneqih'de son yıllarda rafineri kurulmuştur.Bunun dışında "Zeê Biçuk" nehri üzerinde bir hidro elektrik santrali kurulmuştur.Yukarda saydıklarımızın dışında önemli bir sanayii birikimi oluşmuş değildir.Irak bonopartist hükümeti , ekonomî politikası gereği Kürdistan'ın sağlıklı bir iktisadi gelişimini önlemektedir.Örneğin, Kerkük gibi önemli petrol işletmelerinin bulunduğu bir yerde petro kimya sanayii kurulmamıştır.Bundan anlaşılacağı gibi Kürdistan'da önemli bir işçi yoğunluğunun oluşmasından korkulmaktadır.Söz konusu devlete ait sanayii işletmelerinin dışında birkaç işçi çalıştıran geleneksel atölye ve dokuma tezgahları yaygındır.Bunun dışında özel inşaat sektörü son zamanlarda hatırı sayılır bir gelişme göstermiştir.Ayrıca devlet kurumları şehir merkezlerinde önemli iş yeri kapasitesi arz etmektedir.Kürdistan'da saydığımız kentlerde belirli alanlarda çalışanlar dışında kalan nüfus zanaatkar, tüccar ve işsizdir.Nüfusun büyük bir kesimi işsizlik ve yüksek fiyat artışları altında ezilmekte, geçim koşulları devamlı zorlaşmaktadır.Irak yönetimi Kürdistan'da önemli endüstri merkezlerinin oluşturulmasına özenle dikkat göstermekte ve Kerkük petrol tesislerinde olduğu gibi Kürdistan şehirlerinde sistematik olarak kürt işçileri işten çıkartıp yerlerine arap işçilerini almaktadır.Bununla, bir yandan yarın başına dert olacak Kürt işçi yığınlarının yoğunlaşmasını önlemeye çalışırken, diğer yandan da Kürt emekçileri Arap işçileri arasında ki birliği parçalayıp karşılıklı güvensizlik ve milliyetçiliği güçlendirmeyi amaçlamaktadır.Tüm bu çabalara rağmen kapitalizm yasası gereği Kürt kentlerinde işçiler nicel ve nitel olarak gelişmektedirler.

Kürdistan kentlerindeki nüfusun en büyük kesimini oluşturan zanaatçı, küçük esnaf, öğrenci, öğretmen, mühendis, işportacı, memur, işsiz gibi ara tabakalardır. Orta tabaka son 30 yılda Kürdistan milli hareketinin bel kemiğini oluşturmuştur. Bu tabakaların belirli bir aydın kesiminin bir bölümü Kürt milli hareketinin fiili olarak yöneticiliğini yaparken, başka bir kesimide Irak devletinin Kürdistan'daki işlerinin yerine getirilmesi ile görevli bürokratları oluşturmaktadırlar. Bürokratların önemli bir kesimi elinde bulundurduğu devlet gücünü özel çıkarı için kullanıp zengin bir tabaka oluşturmuyorlar.Zenginleşen kesim Kürdistan milli hareketine karşı bizzat Kürtlerden oluşan Caş birliklerinin başına getirilmişlerdir. Kürdistan ulusal hareketine katılan orta tabakalar özellikle öğrenci, gazeteci, öğretmen, yazar gibi aydın küçük-burjuva tabakalardı.Kürt milli hareketinden yana olan aydınların bir kesimi hareketin büyüdüğü ve özellikle 1970'de ki ateşkesden sonra Şah ve emperyalizmden yardım alındığı dönemlerde, yardımın büyük lokmalarını kendilerine alıp servet sahibi savaş zenginleri oldular.Küçük şehir burjuvazisinin yoksul kesimi milli hareketin en ağır yükünü ve yenilgininde en çok zararını çekmiştir.Kürdistan'da şehir burjuvazisi cılız ticaret burjuvazisi niteliğindedir.Yetişen tarım ürünlerinin alış-veriş, stok ve pazarlığını yapan Kürt ticaret burjuvazisi imalat sanayiine yönelik bir gelişme kaydedememiştir. Kürdistan'da devlet güdümündeki başlıca büyük sanayiinin dışındaki kapital birikimi ve bunun Bağdat'a transportu işlevini yapan Kürdistan toprak burjuvazisi Kürdistan milli hareketi süresince istediği gibi serbest hareket edememiş (savaş durumundan dolayı) dolayısı ile hareketin yenilgisi için büyük çaba harcamıştır. Ticaret burjuvazisinin dışında küçük çapta özel inşaat sektörü gelişmiştir.

Irak'ın genelinde güçlü bağımsız burjuva sınıfından bahsetmek mümkün değildir.Kaldı ki Güney Kürdistan'daki burjuvazinin kaderi tamamen Bağdat yönetiminin elindedir.Kürt burjuvazisinin en büyük özelliği onun tefeci bezirgan karaktere sahip olmasıdır.Gerek 1958'de çıkarılan toprak reformu yasası ve gerekse daha sonraları 70'li yıllarda bu doğrultuda çıkarılan yasalar Kürdistan'da hiç bir şekilde yaşam bulamadılar.Gerek İran ve Irak ve gerekse Kürdistan milli hareketinin önderliği KDP, toprak reformları ile Kürdistan'da toprak sahibi yandaşlarına küstünmek istemiyorlardı, başka bir deyimle savaş yasaları toprağa hükmediyorlardı.Kürdistan'da temel tarım ürünleri olan hububat ve tütün ekimi, onun taşıma ve pazarlaması son 20-30 yılda hatırı sayılır bir tarım kapitalistleri sınıfının doğuşuna neden olmuştur.Tarımda kapitalistleşme kırsal alanda az topraklı köylülerin mülksüzleşmelerine neden olmuş ve bunların şehirlere göçünü ve işsizler ordusunun

oluşmasına yol açmıştır.Son resmi istatistiklere göre Kürdistan nüfusunun % 50 si kırsal kesimde yaşamaktadır.Orta halli ve zengin köylüler kırsal nüfusun az bir kesimini kapsarlar.Toprak kapitalistlerinin çoğu ise şehir ve kasabalarda yerleşmiş, arazilerinin tarımsal makinalarla işletilmesini oradan yönlendirmektedirler.Millî kurtuluş hareketinin en büyük Peşmerge kitlesi kırsal kesimin yoksul ve orta halli köylülerinden oluşuyordu.Kürt toprak kapitalistleri 58 darbesi öncesi, monorşi tarafından korunuyorlardı.1958'den sonra KDP, Bağdat ihtilafında ağaların Bağdat yönetimi tarafından korunduklarını şahit olmuştuk.KDP'nin toprak sorununu yer yer programına alması ve merkezi hükümetten reformların uygulanmasını istemesi köylülerin millî harekete kazanılmasında önemli bir rol oynamıştır.Köylüler millî kurtuluş ile toprak sorununun çözümünü ummuşlardı.Hareketin başlamasından sonra Kürt ağa ve şeyhlerinin ve birçok aşiret reislerinin hareket karşısındaki tavırları hakkında Dr.Şıvan şunları yazıyordu:"Kürdistan ihtilalinin bir silahlı direniş hareketi şeklinde başlaması ile birlikte, bu feodal şeflerden bir kısmı şahsi menfaatlerini ve güvenliklerini tehlikeye sokmamak nedeni ile olayların gelişmesini beklerlerken, asıl en büyükleri ve tesirli olanları, hükümetin geniş maddi ve para desteği ile silahlandırmışlar ve CAŞ adı ile anılan hiyanet grupları halinde organize ettirilerek hükümet askerlerinin saflarında Kürdistan ihtilalcilerine karşı saldırtılmışlardır.Bunlardan en belli başlılarını sayalım." (Dr.Şıvan) (1) Hal böyle iken popülist sağ küçük-burjuva tarikat lideri, ulema durumunda birçok aşiret reisi ve Kürdistan'da bir ağ gibi yayılmış molla ve fakiler Kürdistan millî hareketine aktif bir şekilde katıldılar.Başka bir deyimle dini medrese eğitiminden geçmiş tarikat mensupları molla ve imamlar hareketin kırdaki önderliğini oluşturuyorlardı.Bir çok Peşmerge kumandanı ve KDP'nin önemli bir kesimi bu imamlar ve milliyetçi aşiret reislerinden oluşuyordu.Özellikle 1964'de Talabani, Barzani ayrılığından sonra -İbrahim Ahmed, Celal Talabani ve birçok şehir küçük-burjuva aydınları polit büro üyeliğinden ve KDP'den ayrıldıktan sonra- bu kırsal kesim aşiret reislerinin ve mollaların hareket içindeki etkinlikleri (tekelleri) arttı.Hatta Talabani ve Barzani çekişmesi her birinin nüfuz sahibi tarikat liderleri ve aşiret reislerinin kazanmak istemeleride (özellikle 1966'da) bu kişilerin sönmeye yüz tutan etkinliklerini arttırdı.Daha sonraları, yani hareketin büyüme döneminde bilhassa 11 Mart 1970 sonrası barış döneminde Şah ve emperyalizmden

"yardım" bir çok Peşmerge kumandanı ve parti aksiyonerlerini birer şiş göbekli zengin durumuna getirdi."Peşmerge ordusu yoksul ve orta halli köylülerden oluşmuştu.Ezici çoğunluğu ise yoksul köylülerdendi.Ancak şunu da üzülerek belirtelim ki Peşmerge komutanlarından bir çoğu başkalarının topraklarını ya kiralayıp makinelerle işliyerek ya da doğrudan doğruya ele geçirerek işlemekle zengin köylüler ya da kırsal burjuvazi haline geldiler." (Irak Kürdistan Demokrat Partisi Yeni Stratejisi. s.28).Ghiade Mowaget'in yapmış olduğu bu zorunlu itiraflarda küçük-burjuva popülist nitelikteki molla ve aşiret reislerinin savaş içinde (sonuna doğru) nasıl birer savaş ağası zengin durumuna geldiklerini bize açıkça belirtmektedir.Kitap şöyle devam etmektedir:"Çünkü bu askeri liderlerin bir çoğu, özellikle alay ve tümen komutanlıklarına yükselmiş olanları yeni bir zenginler zümresi oluşturmaya, ihtilalin gelir kaynaklarını ve toprakları sönmeye başladılar.Bu durumda aşiretçilikte meydana gelen değişiklik, bir toprak ağasının bir başka toprak ağası ile değişmesinden öteye geçemedi.Üstelik bu yeni ağalar, hem silahlı olduklarını, hem de siyasal askeri ve mali yönden nüfuz sahibi oldukları için daha tehlikeli idiler." Burada bahsedilen ağalar savaş ağaları, yani zenginleşen Peşmerge kumandanlarıydılar.

KDP (Kürdistan Demokrat Partisi)

KDP veya Irak Kürdistan'ı millî hareketine geçmeden önce bu hareketin lideri olan ve adı millî hareket bayrağı haline gelen Barzani'nin kısaca geçmişinden bahsetmek istiyoruz.

Mustafa Barzani, Barzani aşireti lideri ve aynı zamanda bir dini liderin oğludur.Böyle olduğu içinde bu dini liderliğe Nakşibendi tarikatına ait olan diğer birçok aşirtte dini liderlik yapıyorlardı.Bu liderliğin toprak mülkiyeti ile (özel mülkiyetten ileri gelen nüfuzla hiçbir ilişkisi yoktur) Barzani ailesi ken-

kendi aşiretlerinden başka Mızuri, Benuşi, Dolu Mari ve Şırvani aşiretlerinede dini liderlik yapıyordu."Mustafa Barzani küçük yaşta bir osmanlı hapisenasinde annesi ile birlikte dokuz ay kaldı.Yıl 1905 idi.Dedesinin nasıl asıldığını dinleyerek büyüdü.Babası 1908'de yobazların elinde vahşi bir şekilde öldü.Ağabeyi Abdel Salam 1914'de ittihatçılar tarafından asıldı." (Barzani ile Konuşmalar.Adam Schmidt).Barzani temel eğitimi aile evinde aldı.1931'den 1933'e kadar yaşadığı bölgede Haşimi ailesinin yönetimini tanımadı.1934'de İngiliz Kraliyet Ordusunun' da direkt saldırısı ile Barzani bölgesindeki merkezi yönetime karşı ayaklanma bastırıldı.Barzani kardeşler (Ahmet ve Mustafa Barzani) tutuklanarak önce Güney Irak' a mecburi iskan edildikten sonra Süleymaniye kentinde göz hapsinde tutuldular.

1943'de 2.Dünya savaşının en şiddetli döneminde Barzani tekrar kuzeye kaçtı ve orada nüfuzu altındaki köylüleri tekrar ayaklandırdı.Hareket kısa zamanda gelişerek büyük bir bölgeyi etki alanına aldı.Dönemin Nuri Sait hükümetlerinin ve İngiliz Kraliyet Ordularının bütün saldırılarına rağmen hareket 1946'ya kadar yenilmedi.Ancak Kürt aşiret reisleri arasında çıkan ikilik dolayısıyla Barzani zayıf düşerek İran'a bütün on bine yakın aşireti ve taraftarları ile göç etti. O dönemde Mahabat Kürt Cumhuriyeti ilan edilmişti.Aynı zamanda "1944 Ağustos' unda Irak ve İran'daki Kürtler birbirine temsilci yolladıktan sonra Irak, İran ve Türkiye sınırlarının kesiştiği Dolanpar dağında Kürtlerin daha geniş bir birlik için beslediği umutların tarihi bir onaylaması gerçekleşti."Üç sınır" antlaşmasını imzalıyarak birbirlerine karşılıklı destek sağlama, maddi ve insan kaynaklarını paylaşma konusunda anlaştılar" (Eaglaton) (Barzani ile Konuşmalar.Adam Schmidt) Mahabat Kürt Cumhuriyeti liderlerinden biri olan Barzani, savaşçı meziyetinden dolayigeneral ünvanı verildi.Cumhuriyetin yıkılmasından sonra 1947'de SSCB'liğine iltica etti ve Eylül 1958'de Irak'a geldiğinde 1946'dan beri KDP'nin lideri durumunda olan Barzani'ye Sadabad ve CENTO paktlarından çıkan Irak'da büyük bir karşılama töreni hazırlandı ve Barzani Irak'da Kürt ulusunun milli lideri ve bayrağı gibi bütün Kürt halkı tarafından kabüllendi.1964'deki VI.KDP kongresine kadar da bütün ilerici ve küçük-burjuva milliyetçi aydın tarafından eleştirisiz tek lider olarak yükseltildi (benimsendi).Bu tarihte partinin bölünmesinden 11 Mart 1970 antlaşmasına kadar özellikle Talabani ve İbrahim Ahmed gibi KDP'nin sol kanat temsilcileri tarafından eleştirildiysede, 1970'lere doğru önce İbrahim Ahmed ve arkadaşları, sonrada Celal Talabani Barzani ile çalışmaya kabullenmeleri ve onu eleştirisiz lider olarak benimsemeleri Barzaniyi ilahileştirdi. O Kürdistan'ın kaderi hakkında karar verebilecek tek lider durumunda idi artık. 1975'de Barzani ve onun etrafındaki KDP polit büro üyeleri (savaş ağaları) bütün 14 yıllık harekete DUR deyince de 2,5 gün içinde 60 bin Peşmerge silahları teslim etmek zorunda kaldı.

KDP, 1946'da Hıwa ve Jiani Kürt örgütlerinin katılımı ile kuruldu ve başkanlığına o zaman İran Kürdistan'ında savaşmakta olan M.Barzani getirildi.Parti o zaman aydın bürokrat Kürt milliyetçileri tarafından kurulmuştu.1948'lerde İKDP merkezinde iki ayrı grup oluştu.Birinin başını küçük-burjuva milliyetçisi İbrahim Ahmed, diğerinin başını ise kendine ilerici lakabı veren ve İKP'ye yakınlığı ile tanınan Hamza Abdullah çekiyordu.İbrahim Ahmed bir anti-komünist idi ve İKP'ye kayan gençlerin KDP'ye dönmeleri için büyük çaba harcamıştı.Diğer yandan da komünist eğilimli gençleri partide tutmak ve sağa dönüştürmeye çalışıyordu.İbrahim Ahmed bu çabası ile ilgili olarak Eric Roulot'un eserinde şunları açıklıyor:"Partimiz Marksizm ve Leninizmden ilham aldığını ilan ettim.Bu sözler, o sıralarda Marksizm-Leninizm'e hayran olan Kürt gençliği dünyası üzerinde açıl susam açıl derecesinde etkili oldu.Gericiler bizi Kremlin'in ajanları olmak ile itham ettiler.Komünistler de bizi ajan-provokatör olarak nitelendirdiler ve Marksizm-Leninizm'den yaptığımız alıntılara son vermimizi istediler (talep ettiler).Buna karşılık bundan sonra KP'ye üyelerimizi kaptımadık." (A.Schmidt s.52)

Hamza Abdullah kanadı ise işçi ve gençlerin KP'ye kaymalarını istiyordu.Ve bu münasebetle 1959'da KDP ile İKP'nin birleşmesini karar tasarısı olarak hazırladı.Fakat 1960'da KDP'nin IV.kongresinde Hamza Abdullah ve arkadaşları Kürt milli hareketinin hayini olarak ilan edilerek partiden atıldılar.Bundan sonra parti polit bürosu C.Talabani ve İ.Ahmed'in ve taraftarlarının eline geçti.Yeni parti

yönetimi Irak Kürdistan'ının aydın şehirlilerinin eline geçmişti.1963'de Abdülkerim Arif hükümeti ile KDP arasında Metina dağı savaşında KDP'nin bu savaşı kazanmasından sonra Arif Kürtlerle ateş-kes antlaşması imzalamak istedi.Barzani böyle önemli bir karara tek başına karar verince parti polit bürosu isyan etti.Bütün çabalara rağmen ayrılık giderilemedi.Bu tarihi ayrılık 16 Kürt şehir aydını ile kırsal kesim aydınları arasında bir ayrılık karakterini taşıyordu.Neticede 1964'de İ.Ahmed ve Talabani önce ellerindeki güçlerle parti yönetimine karşı savaş açtılar.Barzani 29 Eylül 1964'de yeni bir parti kongresi tolayarak yeni MK'si secildi. İ.Ahmed üç yıl sonra Kürdistan'a geri dönerek pasif bir şekilde bölgede yaşadı. Talabani ise 1970'e kadar dışarda kaldıktan sonra Barzani ile barışarak hareketin dış temsilciliğini aldı.Hareketin liderliğini alışılmış kavramlarla değerlendirmek isteyenleri düşündürür amacıyla 1967 kongresinde KDP'nin MK'ne seçilen kişilerin sosyal karakterlerini belirtmekte fayda var.Yeni MK'i 2 Avukat, 1 Doktor, 5 Mühendis, 1 Din adamı, 1 Muhasebeci, 2 Memur, 3 Subay, 1 Edebiyatçı dan kuruluydu.

Sonuç olarak, Kürdistan milli hareketinin önderliği kırsal kesimde tarikat mensupları, mollalar ve milliyetçi aydın, nüfuzlu aşiret önderleri,şehirde; küçük-burjuva aydınları, yazar, gazeteci, öğretmen, doktor'lara dayanıyordu.Bu milli hareket Kürdistan'da sosyalist, komünist ve böyle görünenleri, burjuva, küçük-burjuva aydınlarını olmak üzere sağdan sola kadar tüm eğilimleri barındırıyordu.Yani Güney Kürdistan'ın hiçbir siyasi eğilimi bu hareketin dışında bulunmuyordu.Gerçi 1970'deklerasyonundan sonra komünist propaganda ve örgütlenme yasak edilmişti.Fakat bu yasağın hudutlarını aşan bir politik eğilimde oluşmadı.

Hareketin politik önderlerinden Peşmerge kumandanlarına kadar kişiler savaşın kapasitesi büyüdükçe kurtarılmış bölgeler genişledikçe ve dıştan gelen (doğudan batıdan) yardımın boyutları büyüdükçe onlarında zimmetlerine geçirdikleri araziler ceplerine doldurdıkları dolar ve rubleler çoğaldı.Bu kişiler meblağları yüksek hesaplar açtılar.İçlerinden çok azı toprak kapitalisti haline geldi.Ama çoğunluk hiçbir zaman anladığımız klasik anlamda bir kapitalist burjuva sınıf olmadılar.Sosyo ekonomik koşullardan ve savaş durumundan dolayı onlar birer savaş zengini haline geldiler.Köken bakımından küçük-burjuva popülist olan önderlik savaş dolayısı ile biriken dış ve iç yardımın önemli bir miktarını emiyor, hoyratça harcıyor veya dış bankalara yatırıyordu.1970'den sonra bunların maddi varlığı göbekten İran Şahlığına ve diğer dış yardım (ABD) ve iç yardıma (Kürdistan'dan toplanan % 10 vergi) bağlıydı.

SSCB ve IRAK KÜRT HAREKETİ

SSCB'nin Ortadoğu politikası gelişen işçi sınıfının devrimci programının temelleri üzerinde değil özellikle 2.Dünya savaşından sonra bölgedeki anti-emperyalist kabarışa önderlik eden milliyetçi küçük-burjuva popülist partilerin heyecan ve programlarının değişken grafiği üzerinde inşa edilmiştir.Sovyet bürokratları geleneksel reformist KP'lerin işçi sınıfı adına bu popülist küçük-burjuva popülist partilerin kuyruğuna takılmalarına başlıca neden olmuştur.Sovyetler Ortadoğu ülkelerindeki sınıfsal ve milli sorunları o ülkelerin kapitalist sistemlerinin dönüşümle devrimci dinamikleri olarak görüp gelişmesine yardımcı olmaktansa bu çelişkileri (dinamikleri) kendi pragmatik politikasını bu hükümetlere kabüllemek o hükümetlerle ikili ticaret antlaşmaları yapmak ve azami olarakda kapitalist sistemlerin burjuva bürokrat yönetimler tarafından yukardan aşağıya dönüşmesini sağlamak için baskı aracı olarak kullanılmaktadırlar.Mısır'da Nasır zamanındaki politikaları Libya, Suriye , Irak ve Etopya'daki politikaları böyledir.Devrimci olmayan bu stalinist politika sıra ile Mısır ve Irak'ta fiyasko ile sonuçlandıgıgibi Suriye, Etopya vs. de de aynı fiyasko ile sonuçlanacağından kimsenin şüphesi olmasın.Çünkü toplumsal sorunlarla başı dertte burjuva ve küçük-burjuva bürokrat yönetimler içtoreformist KP'lerle koalisyon yapmaları ile bir yandan KP'lerin ihanetlerini kitlelere dolaylı olarak gösterme ve dolayısı ile kitlelerden izole etme, öte yandan da kitlenin KP'lerle umutlarını kaybedip demoralize olmalarına neden olurken dıştada iç çelişkinin dış yansımalarını dünya işçi sınıfı ve ilerici kamuoyunun dikkatinden işçi devletlerininvasıtası ile kaçırılmasına sebebiyet vermek ve ülkedeki işçi sınıfının enternasyonal dayanışmadan mahrum etmek taktiğini

gütmektedirler.Sovyetlerin Irak Kürdistan'ındaki 14 yıllık silahlı ayaklarmasına bakışı bu perspektifin içinde olmuştur.IKP'ninde Kürt hareketine karşı tavrı bu perspektifin içinde bir yol izlemiştir.Hareket hakkında belirlenen yazılıp çizilen şu veya bu teorik yorumları sadece bu tavırlarını örten birer maske rolünü oynamıştır.1958 darbesinden 1963 Şubat darbesine kadar uydusu IKP ile birlikte Kürdistan'da ki silahlı milli harekete kayıtsız kalmıştı.KP bir önceki sayıda da bahsedildiği gibi Kasım'a destek olmuş ve Kürt ayaklarmasını gerici feodallikle suçlamıştır.Aynı dönemde Sovyetler ile Irak yönetimi arasındaki ilişkiler düzenli yürümüştü.Sovyetler 1963 Şubat Baas darbesi ve arkasında komünistlere ve Kürtlere karşı açılan toplu katliamlara karşı çıkmış, devrilen Kasım ile birlikte Sovyetler ile Irak arasındaki ilişkiler kötüleşmiştir.1963'de Sovyetler Irak'da Kürt sorununu Moğalistan Halk Cumhuriyeti sorunu ile birlikte Birleşmiş Milletler genel kuruluna götürmek ile birlikte bir kaç ay sonra iktidarı darbe ile ele geçiren Nasır'a yakınlığıyla bilinen A.Selam Arif yönetimi zamanında tekrar geri aldı. Bundan sonra Kürdistan silahlı hareketi dolaylı olarak diğer işçi devletleri vasıtası ile 11 Mart 1970'e kadar yaşayabilecek az bir yardımda bulunuldu.11 Mart antlaşmasının imzalamasında da arabuluculuk yaptı.11 Mart ateş-kes antlaşmasından sonra SSCB ile 1972'de dostluk antlaşması imzalanıyor.Komünistler kabineye alınıyor, gazete çıkarılma hakkı veriliyor.On yıllık silah antlaşması imzalanıyor ve hemen arkasındanda Baas partisi ile IKP arasında ilişkiler iyileşiyor ve IKP'nin serbestçe faaliyetlerinin sürdürülmesine izin veriliyordu.1973 Haziran'ında Baas partisi ile IKP arasında Yurtsever Birleşik Cephe (PNPF) kuruluyor.Bundan sonra da Sovyet yetkilileri KDP'den ilerici Baas partisinin desteklenmesini istiyor. Hareketin önderliği ile IKP ve Sovyetler arasındaki ilişkiler kopuyor.(1972'den sonra).

Böylece Sovyetlerin istediği ve sonuçta kimin karlı ve zararlı çıkacağını kestiremediği durum önce gerçekleşmiş oluyor.

a)Sovyetler,Kürt hareketini Irak burjuva bürokrat yönetimi ile dostluk ve silah antlaşmalarını imzalamaya zorlamak.

b)IKP ile Baas'ın bir işbirliği içine girmeye ve yönetimin reformlarla ve devleştime yolu ile Sovyet sistemine benzer bir sistemin oluşturulmasını sağlamak.

c)Uluslararası arenada Baas'ın oyunu almak için Kürt milli hareketini kullanma arzusuyla harekete yaklaştı.Bu süreç içinde 14 yıllık Kürt milli hareketinin önderliğinin gerici veya ilerici olması onun için o kadar önemli değildi.İlerici bir eğilim kazandıma veya böyle bir eğilimi destekleme çabasında rastlamak mümkün değildir.

Baas yönetimi ise Sovyetlerle olan ilişkisinden karlı çıktı.Şöyle ki, önce Kürt hareketini uluslararası ilerici yandaşlarından tecrit etti.KDP'nin tamamen emperyalizmin kucağına otumasına neden oldu, öte yandan da IKP'yi yanına almak ile işçi ve emekçilerin muhalefetini bertaraf etti."Cezayir antlaşmasından sonra Baas'ın önemli bir yetkilisi şöyle dedi:"Biz Barzani'nin müttefiklerinin Sovyetler Birliği, IKP ve İran olduğunu saptamıştık.Bu nedenle kendisini savaştan önce ilk iki müttefikinden tecrit ettik.Üçüncü müttefiğinden tecrit etmeyi son ana bıraktık ve sonunda ondan da tecrit ettik."(IKDP'nin Yeni Stratejisi.s.90)

Bilindiği gibi hareketin sağcı liderliğinin ihaneti ve Kürt sorununun geçici "hallineden" sonra yavaş yavaş Baas partisi IKP'yi tecrit edip temizliyor. 1977'den sonrada tamamen hücumu geçip katlediyor.SSCB ile ilişkilerini(ticari dahil) yavaş yavaş kesiyor aynı oranda da batıya yavaş batı ile bütünleşme aşamasına geliyor.Aynı gelişme Mısır'da da olduydu.Etopya ve Suriye'de de bu sonucu izleyeceğiz.

Kürdistan silahlı hareketinin liderliğinin sağcı iç politikasının böyle olmasına neden olan dış etkenleri anlatmaya çalışalım:KDP lideri Barzani 1963'de Amerikalı bir gazeteci olan Adams Schmidt ile yaptığı görüşmede şunları söylemiştir."Bize şimdi yardım edin ve ihtiyacınız olduğunda da biz size yardım ederiz. Açık ya da gizli bize silah malzeme, hiç olmazsa para sağlıyarak yardım ediniz. Kasım'ı yıkalım Irak'ı Ortadoğu'da en sağlam müttefikiniz haline getirelim...." "Savaş zamanı bize ihtiyacınız olacak bizi yok saymaya gücünüz yetmez."

"Mümkün olan tüm güvenceleri vermeyi kabul edebiliriz." "Eğer Amerika yardımını Kürtlerin Türkiye ve İran'a müdahale etmemesi gibi bir koşula dayandırırsa. bunu da kabule razı oluruz. Türkiye ve İran'da ki Kürtler arasında kışkırtma yapmayacağımsa söz verebiliriz." IKP'yi kastederek, "bu parti SSCB'nin partizanıdır. Eğer bize yardım ederseniz, biz de ABD'nin partizanı oluruz ve ABD'ye yararlı oluruz." (Dana Adams Schmidt, Barzani ile Konuşmalar.)

Bu sözleri Barzani IKP'nin ve SSCB'nin Kürt milli hareketine sırt döndüğü ve A.Kerim Kasım'a yanaşıp desteklediği dönemde olmuştur. Aynı dönemde dışarıdan hemen hemen hiç yardım almayan Kürt milli hareketine karşı modern silahlarla donatılmış düzenli bir ordu ile savaşılan bir dönemdir. Hükümet güçleri Kürdistan'ı bu dönemde kasıp kavuyordu. Qiyada Muveçet ve KDP'nin eski polit büro üyelerinin yaptıkları itiraflarında çıkarılacağı gibi İran daha 1962 yılında Irak Kürt hareketine yardımcı olma istemini beyan etmiş ve hemen sonrada bizzat polit büro vasıtası ile görüşmeler başlamıştır. O dönemde CENTO'dan çıkmış, birçok reformlar yapmaya başlamış ve emperyalizme sırt dönmüş Kasım hükümeti ile emperyalizmin uşağı monarşi diktatör Şah arasında Şat-ül Arap ve Hümmüz boğazında petrol kokan adaların paylaşım sorunu vardı. Öte yandan emperyalizm ve Şah, silahlı hareketi kontrolsüz bırakmak istemiyordu. Tüm bu yönlerden dolayı Şah, Barzani önderliğindeki KDP'ye yaklaştığında Barzani modern silahlarla donatılmış düzenli Irak ordusu ile savaşmak durumundaydı. KDP'nin gerek polit bürosunun yarısından çoğunu oluşturan sol şehirli aydın küçük-burjuva kesimi ve gerekse sağ kanat kır aydın küçük-burjuva kesimi imam ve dini liderlerin ana dış politikası pragmatikti. Ve düşmanın düşmanı benim dostumdur zihniyeti ile herkesden silah almaktan çekinmiyorlardı. Yardımın İran'dan 1963'de gelmeye başlamasından sonra parti üst yönetiminden sağa kayış süreci hızlanıyordu. Özellikle 1965'de savaş bütün hızıyla yeniden başladığında ağır silahlar dahil her türlü askeri malzeme İran'dan daha bol miktarda alınmaya başlandı. Öte yandan 60'lı yıllarda Basra körfezinin bölge ve dünya için hayati önemi arttıkça İran ile Irak'ın bu bölge üzerindeki nüfuz alanları çekişmesi hızlandı. Gerek emperyalizmin ve gerekse uşağı Şah'ın Kürt hareketini bölgedeki çıkarları için kullanma eğilimi ve isteği arttı. Öte yandan burada unutulmadan bahsedilmesi gereken olayda şu: Barzani Mahabad Kürt Cumhuriyeti döneminde Kürt silahlı hareketinin liderlerinden biri idi, Mahabat Cumhuriyeti'nin yıkılması ile birlikte idama mahkûm olmuş Sovyetler'e sığınarak iltica etmişti. İdam hükmü ilk defa 1968'de Şah tarafından yürürlükten kaldırıldı. 1974'de dört yıllık ateşkes antlaşmasının bitiminden sonra savaş başladığında Kürt milli hareketinin liderliği tamamen sağa kaymıştı. Liderlerin her biri bir zengin durumuna gelmiş, silahlı hareketin kumandan ve nüfuzlu subayları da zenginleşmişlerdi. Gelen ABD ve İran yardımlarının ve toplanan vergilerin önemli bir kısmını zimmetlerine geçiren hareketin üst yöneticileri kendilerini tamamen emperyalizmin kampında görmüş, çıkar ve ayrıcalıklarının ancak emperyalizmin desteği ile koruyabileceklerine inanıyorlardı. Cezayir antlaşmasından sonra emperyalizmin harekete olan desteği kesilince kendi çıkarlarını tehlikede gördüler. Hareketi derhal durdurarak soluğu Şah'ın yanında buldular. Polit büro üyesi ve bugünkü IKSP'nin lideri Dr. Mahmut Osman savaşın bitiş anını şöyle anlatıyordu: "O zaman bazıları, savaşın sürdürülemediğini bunun mümkün olmadığını söylüyorlardı ve bazıları hala da böyle söylüyorlar, ama ben kendim de işin içindeyim ve iyi biliyorum ki bu sözler doğru değil. İsrarla söylüyorum ki savaş sürdürülebilirdi ve eğer öyle yapılırdı daha iyi olacaktı. Savaşın durdurulmasına ve kaçışa karar verildiği günlerde yönetimin elinde 22 milyon Irak Dinarı ve 17 milyon mermi vardı. Devrimin elindeki topraklar ise 40 bin km kare idi. Bu da Hollanda ve İsviçre'nin toplam büyüklüğüne eşittir."

(1)

"CAŞ REİSİ" olan büyük aşiret şefleri

Herki aşireti şefi : Muhiddin Cankır
Zibari aşireti şefi : Mahmud Zibari
Bradost aşireti şefi ve şexi : Şex Reşit
Şexan aşireti şefi : Mahmud Ali
Sindi aşireti şefi : Bışar Ağa
Berwari aşireti şefi : Muhsin Berwari

"CAŞ ŞEFLERİ" olan büyük şexler

Şex Mahmud Şemiran (Naqşi)
Şex Celâleddin Brifkani (Qadiri)
Şex Meûdê Bamerni (Naqşi)
Şex Eziz Talabani (Qadiriye)

"CAŞ ŞEFİ" olan büyük toprak ağaları

Düweli Seyit Ağa (Duhok)
Hema Sabir Ağa (Erbil)
Haci Şemdin Ağa (Zaxo)
Osman Beg Miran (Şeqlawe)
Esat Setna Dolameri (Dolameri)
Kurdo Bawil Ağa (Rewanduz)
Abdیرهman Beg (Sisawa)
Hawez Mam Yehya (Koisencak)
İbrahim ve Namend Ağalar (Rania)
Şemê Harun Ağa (Erbil)
Mahmud Hemawend (Çemçemal)
Zirar Ağa (Bilbaşî) "

(Dr.Şıvan.Kürt Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali. s.199)

TÜRKİYE NEREYE GİDİYOR ?

H. Dılo Şores

Türk askerinin topları, Washington'dan gelen bir emirle 1980'nin 12 Eylül'ünde Türkiye proletaryasının üzerine çevrildi. Bu dönemde kimi küçük-burjuvalarımız, "Devrimi yapma" ya da "Bağımsız bir Kürdistan kurma" rüyasını görüyorlardı. Ağır ve derin bir uyku sarmıştı proletaryayı. Uykuya hiçte alışık olmayan bu sınıf nasıl oldu da duman altı oldu. Öyle bir duman altı olma ki, Evren'in topları dahi onu hala uyan-dırmadı. Küçük-burjuvazi esrar çektirdi proletaryaya. Bu genç ve devrimci birdeneye sahip olmayan Türkiye proletaryasını küçük-burjuvazi bir kere daha bıktırdı. O ise "kendi metodu ile intikam alıyor küçük-burjuvaziden". Küçük-burjuvazi onu parça parça etti, o da onu suskunluğa ile cezalandırıyor. Bonapart Evren için fırsat bu fırsattır. Kendisinin karşısında Bolivya'daki gibi darbeyi genel grevle karşılayan bir sınıf yoktur. Parça parça olmuş bu sınıfı dünya kapitali engelsiz cendereye sokabilir artık. Demireller gitti ama onun programıdır proletaryayı şimdi ezen. Erimler, Melenler "Demokrasi için" koflaşan demokrasiyi kurtarmak için 1971'lerde Türkiye'yi onun sahibi proletaryaya zindan ederek gittiler. Ama Evrenleri yetiştirerek gittiler. Proletarya ise, yeni Denizler, Mahirler, Kaypakkayalar dahi yetiştirmeden toplara tutuldu. Bu toplar ki daha proletaryanın kolunu kırmamıştır. Demokles'in kılıcı ancak işçinin, köylünün sakalını kesebilmiştir. Ata sözüdür; "Kesilen kol geri gelmez ama, sakal daha da gür gelir." Ayakları üstünde artık zor durabilen burjuvaziyi Evren kısa sürede kurtarabilmiştir. Fakat onda haysiyette bırakmamıştır. Proletarya darbe yedi ama çocuk daha ölmedi, tren daha kaçmadı.

Peki nasıl oldu da "gelişen halk hareketi, son nefesini yaşayan burjuvazi, ilerleyen sosyalizm" bu denli kısa bir süre içinde Evren'in toplarına, emperyalizmin ve Demirellerin programına teslim oldu? Bu sorunun etraflıca cevabı kuşkusuz burjuvazinin ve proletaryanın darbe öncesi durumunu bilmede yatmaktadır.

I-DARBEDEN ÖNCE TÜRKİYE

Bu yazımızda "ayağını ısırarak karıncayı dahi faşist" nitelendiren diğer politik grupları eleştirmeyeceğiz. Darbenin teorik bir analizine hele hele hiç dokunmayacağız. Bizi ilgilendiren daha çok objektif verilerle gerek burjuvazinin ve gerekse proletaryanın darbe öncesinde, kriz içinde olduğunu gözler önüne sermek olacaktır.

A- EKONOMİK KRİZ

Türkiye burjuvazisinin ekonomik krizi 1980'lere has bir özellik değildir. Türkiye Cumhuriyeti tarihi incelendiğinde, özellikle Menderes Hükümetinin Türkiye'nin kapılarını sonuna kadar emperyalist burjuvaziye açmasından bu yana -geçici stabilizeler olmasına rağmen- ekonominin sürekli krizde olduğu izlenir. Bu krizlere karşın devrim meşalesini ateşliyecek örgütlü proletaryanın olmaması, burjuvazinin ömrünü günümüze kadar uzatmıştır. Burjuvazi, krizlerini "ordu, poli ve idari mekanizmayı" emir komuta zinciri ile ele geçiren Bonapartlarla çözmeye çalışırken, proletarya da kendi tarihini Türkiye'de yapmaktadır. Evet burjuvazi 12 Eylül öncesi ekonomik ve politik kriz içindeydi. Fakat kimi küçük-burjuva örgütlerin "iç savaş-tan" türküler nağmelmelerinin tersine proletarya da, düzinelerce örgüt aracıyla bölünmüş, burjuvazinin krizinden çok kendi krizi ile uğraşmaktaydı. Eğer o, sorumlusu Stalinizm olan bu krizi yaşamasa, kuşkusuz Cumhuriyetin kuruluşundan bu

yana en büyük kriz olan bu krizi bir devrimle çözecek güçteydi. Ancak önderlik krizi şeklinde kendini gösteren bu krizin yükünü işçi sınıfı ve emekçiler Evren'in cenderesi altında inlemekle çekecektirler. İşçi sınıfı daha inlemeye devam edecektir. Ancak burjuvazide politik iktidarı düne kadar emrindeki komutanlara ve memurlara devretmiştir. Burjuvazi bunu isteyerek yapmadı, tersine yapmak zorunda kaldı. Çünkü o, kendisinin koflaşmış sisteminin ancak askeri bir diktatörlükle yeniden ayakları üstüne dikilebileceğini biliyordu. Bu yüzden o da direnmeden iktidarı Bonapartizme teslim etti. Çünkü krizdeki sistem kendi sistemi idi. Askeri diktatörlüğün yapacağı da kendi yararınadır.

1980'lerdeki Türkiye'nin ekonomik durumu, kapitalizmin bu sürekli krizinin bir ürünüdür. Giderek derinleşen kriz kendisini şu şekilde göstermiştir:

1963'de ilk kez kalkınma planı modelinin Türkiye'ye uygulanmasından bu yana kişi başına milli gelirin en az yükseldiği yıl, %0,2 ile 1979 da idi. Bu rakam 1977'de % 4,9 iken 1978'de % 3,0 idi. Bu rakamlara göre 1977'den beri brüt milli gelirde % 5,1 lik düşüş vardır. 1979'daki bu önemli düşüşe doğru orantılı olarak dış ticaret açığı da yükselmiştir. 1978'de dış ticaret açığı 2.310.86 Milyon iken bu rakam 1979'da 2.808.23 Milyon'a çıkmıştır.

Ecevit hükümetinin dış ülkelerde çalışan işçilerin dövizlerinin tahtakaleye kaymasını önlemek amacı ile -ki bu başarılammıştır- uyguladığı özel prim sistemi, Türkiye'ye giriş yapan dövizlerin miktarını 983.10 Milyon (1978) dolardan 1979'da 1.694.30 Milyara çıkartmış isede, tarımdaki durgunluk 145 Milyon dolarla devam etmiştir. Ecevit hükümetinin girişiminin başarılı olduğu yukardaki büyük rakamlara dayanılarak iddia edilebilir. Ancak gerçekte, başarılı olan uygulanan özel prim sistemi değil, Türkiye'nin Alman emperyalizmine gönderdiği mevsimlik işçi sayabileceğimiz ucuz iş günü olan 50 binin üzerindeki ilticacıdır. 1981'e kadar Türkiye'ye giriş yapan işçi dövizlerinde artış, bu ilticacıların yemeden Türkiye'ye kendi ailelerine gönderdikleri paralardır.

Burjuvazi, özel sektörü güçlendirmek amacı ile devlet sektöründeki yatırımları durdurmuş planlanan rafineler, ağır endüstri 1979'da tehir edilmiştir. Türkiye'de satışı en fazla ürünlerden olan çimentonun satışın da dani 1978'e oranla 1979'da % 11,0 düşüş olmuştur. 1978'e oranla endüstri mallarının üretiminde hemen hemen hiç artış olmamıştır. % 30-50 arasında çakılı kalan üretimdeki gerileyiş en çok çelik, alüminyum, bakır, teker, araba, yün ipliği ve tekstili, cam eşyaları, çimento ve halkın temel ihtiyacı olan şeker üretiminde görülmüştür. Öte yandan pamuk ipliği ve tekstilinde, ham petrol, gübre, un, ay çiçeği yağı üretiminde artış kaydedilmiştir. Endüstri malları üretiminde kriz hakim iken, yatırımlarda da büyük bir durgunluk olmuştur. 1978 den 1979 a kadar Türk parasının üç kez devalue edilmesine karşılık devlet yatırım bankası kredilerine 4.64 Milyar TL. den 9.38 Milyar TL. ye çıkarmıştır. Quantite olarak artık gibi görünen bu miktar qualite olarak bir düşüştür. Çünkü Türk parası üç kez değer kaybetmiştir. Hayatın her alanında hissedilen krizi çözecek güçte olmayan ve emperyalizme göbekten bağlı olan burjuvazi, 1979 yılında karşılıksız parayı piyasaya sürerek para dolaşımını da hızlandırdı. Aynı yılın başlarında 118.84 Milyar TL. olan piyasadaki para, yıl sonunda 180.31 Milyara çıkartıldı. % yüz bulan enflasyon ayrıca emeğin değerini daha da düşürdü, çalışanların sefaleti çekilmez hale geldi.

İçte üretimde ve yatırımlarda gerileme, dış satımda gerileme ile at başa yürüdü. Bu kez burjuvazi dıştan malları ithal etmek zorunda kaldı. Karşılığı olmayan her ithal malı ise, kendisiyle emperyalizme bağımlılığını gittikçe kenetledi. Aşağıda vereceğimiz tabelalar bu durum açıkça gösterecektir:

TABELA I.

İTHAL MALLARI (1000 Dolar halinde)

Mal Grupları	1978	1979
Makina ve donatım eşyaları	1.453.000	1.444.500
İnşaat makina ve aletleri	136.800	152.200
Hammadde	2.876.600	3.377.000
Tüketim malları	132.624	95.731
TOPLAM :	4.599.024	5.069.431

Tüketim malları ithalindeki düşüş, Türkiye emekçilerinin satın alma güçlerinin 1979'da daha da düştüğünün bir göstergesidir. Öte yandan tabela ayrıca 1979'daki ithalatın 1978'e oranla 470.407 dolar artış olduğunu göstermektedir. Bakalım ithalata karşın ihracatta aynı yıllarda durum nasıl:

TABELA II.

<u>İHRACAT MALLARI (1000 Dolar halinde)</u>	<u>1978</u>	<u>1979</u>
Tarım ürünleri	1.542.764	1.343.632
Maden ürünleri	124.136	132.481
Sanayii ürünleri	621.263	785.082
TOPLAM :	2.288.163	2.261.195

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü
Ankara

Dikkat edilirse ithalatta yıldan yıla bir artış kaydedilirken ihracatta giderek düşüş vardır. Peki ithalatla ihracat arasındaki 2.808.236.000 Milyar dolarlık açığı burjuvazi nereden kapatacağı. Her zamanki gibi, Türkiye burjuvazisi dıştan borç para alarak problemi halletmeye çalıştı. Böylece ödenmesi ertelenen 4.18 Milyar dolar borç dışında, 1979'daki dış borçlarına 14.61 Milyar doları buldu.

İç üretimdeki düşüş ve dışa borçlanma 1980 yılında da devam etti. Türkiye gibi geri kalmış ülkelerde nüfus artışının (ortalama yılda bir milyon) baş dönürücü bir hızla arttığı göz önüne alınırsa, üretimin azlığı, kapitalistlerin emeği alçakça sömürme ve harcamaları, kullanım değeri olmayan malların üretimi Türkiye'ye 15 milyar dolara malolan Kıbrıs çıkartması ve NATO'nun bekçiliğini yapma gibi Türkiye ekonomisinin kaldıramayacağı yükler bir yandan burjuvazinin çıkmazını pekiştirirken, bir yandanda emekçilerin yaşamını çekilmez hale getirdi. Şimdi bunları kanıtlayan istatistikleri konuşturalım. Önce hala Türkiye'nin "yarı-feodal" olduğunu ileri süren küçük-burjuva teorisyenlerini de utandırması gereken tarım ve sanayii üretimini gösteren istatistikler :

TABELA 3.

<u>TARIM ÜRETİMİ (1000 ton halinde)</u>	<u>1979</u>	<u>1980</u>
Mahsul Cinsi		
Buğday	16.150	17.300
Arpa	4.500	5.200
Çavdar	620	600
Yulaf	200	190
Mercimek	185	235
Fıstık	20	10
Şeker Pancarı	8.800	9.500
Kuru Üzüm	63	65
Portakal	660	680
Taze Çay	555	570
Zeytin	410	1.100
Patates	2.950	3.260
Çekirdeksiz Pamuk	450	460
Tütün	228	250
Ayçiçeği Çekirdeği	550	600
Kabuklu Fındık	530	245

Kaynak: Muhtelif

İstatistik incelendiğinde bazı ürünlerin üretiminde hafif bir artış varken, bazıları da düşüş vardır. Ancak tümünde artış kaydedilmiş olsa dahi, cüzi olan bu artış yine de tarım ülkesi olarak bilinen Türkiye için bir gerilemedir. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi, kayd edilen artış (bazı mahsüllerde) nüfus artışını karşılayabilecek durumda değildir. Bu da ülkede fakir halkın büyük sıkıntıları çekmesine yol açmıştır. Arz-talep kanunu gereği ürünlerin azlığı fiyat artış-

larını kamçılamaştır. Buna birde 1980'lerdeki % 90 lık enflasyon eklenmişken, ücretler yükseltilmemiştir. Tarım ürünleri üretimi halkın ihtiyacını o denli karşılamaz olmuşturki, burjuvazi dışardan 1980'de 65.131 ton şeker ve 107.577 ton yemeklik yağ ithal etmiştir. Ama üretimdeki gerileme yanlış tarım alanında olmamıştır. Bu azalma sanayii ürünlerinde daha fazla olmuştur. Aşağıdaki tabela bu gerçeği bize gösterecektir:

TABELA 4.

SANAYİİ ÜRÜNLERİ (eğer başka türlü gösterilmemişse ton olarak)

Sanayii Dalları	Ocak 1979	Ağustos 1980
Linyit Kömürü	6.429.600	7.655.200
Taş Kömürü	2.809.600	2.365.200
Ham Petrol	1.931.500	1.543.800
Krom Madeni	124.900	101.500
Ham Bakır	79.500	57.500
Aliminyum	42.800	83.000
Elektrik Enerjisi (Kilowat)	15.047.900	15.241.400
Taze Et	44.400	28.800
Hayvan Yemi	172.700	186.700
Şeker	261.300	271.800
Sigara	49.253	33.326
Pamuk İpliği	30.269	27.364
Pamuktan Kumaş (1000 metre)	132.214	113.700
Yün İpliği	2.364	2.118
Yün Kumaş (1000 metre)	4.479	3.078
El Yapma Halı (metrekare)	51.379	50.350
Makina Halısı (metrekare)	82.562	63.613
Ayakkabı (çift)	1.908.000	1.584.000
İnşaat Tahtası (metreküp)	212.300	173.200
Sunta (metreküp)	9.600	5.200
Kağıt	58.445	56.246
Araba ve Traktör Tekerleri (mil.ta)	1.76	1.97
Nitrojenli Gübre	1.100.000	1.271.000
Fosfat Gübre	1.117.500	1.072.200
Karışık Gübre	156.600	146.500
Tuz	173.100	75.100
Benzin	1.222.300	1.312.200
Yakıt Yağı	2.640.500	2.859.300
Disel Yağı	1.544.700	2.064.500
Çimento	9.745.700	8.252.300
Kömür	1.386.000	1.155.100
Tuğla	24.287.000	22.248.000
Ham Demir	1.319.400	1.112.200
İşleme Bakır	13.225.000	10.844.000
Aliminyum	21.205.000	20.634.000
Demirli Krom	22.120.000	24.382.000
Elektrik Bakır	4.125.000	7.116.000
Elektrik Motoru (tane)	453.383	297.447
Ampül (tane)	20.530.000	9.104.000
Televizyon (tane)	265.200	183.700
Traktör (tane)	8.403	7.483
Otobüs ve Minübüs (tane)	4.297	2.399
Kamyon	29.348	20.017
Araba	9.502	3.227

Kaynak: Sanayii ve Teknoloji
Bakanı-Ankara

Tabela 1980 yılında, 1979 a nazaran üretimde artışın hemen hemen hiç olmadığını göstermektedir. Tersine her dalda büyük bir düşüş vardır. Ücretlerin dondurulması ve yüksek orandaki enflasyon emekçilerin kendi ayaklarına ayakkabı, evlerine et dahi alamamalarına neden olmuştur. Dikkat edilirse özellikle et, tuz ve ayakkabı üretiminde büyük bir düşüş vardır. Bu düşüşün esas sebebi, iç pazar tıkanıklığıdır. Emegin değeri düşünce ve ücretler enflasyonla dengeleştirilmeyince, mutlak çoğunluğu oluşturan emekçiler ayaklarına ayakkabı alamamışlar, tencerelerinde pişen bir parça ete hasret bırakılmışlardır.

Dünya krizinin bir parçası olarak kendisini Türkiye'de gösteren derin krizi gidermek için, burjuvazi 1980'de de ithale ağırlık vermiştir. Burjuvazi karşılığı ülke içinde üretilmeyen bu malları ithal etmekle doğan her çocuğun sırtındaki borcu bir kat daha arttırmıştır. Aşağıdaki tabela bir yandan 1979-1980 ithalat ihracat arasındaki uçurumu gösterirken, bir yandanda dışa bağımlılığın yıldan yıla arttığını açıkça göstermektedir.

TABELA 5

İTHALAT (milyon Dolar olarak)

Mal Çeşidi	Ocak 1979	Ağustos 1980
Merinos Yünü	12.83	12.44
Ham Petrol	456.16	776.20
Yemeklik Zeytin Yağı ve Yağ	38.62	72.62
Petrol Ürünleri	410.76	490.77
Kimyasal Gübre	243.16	207.21
Tekstil Malları	29.19	46.53
Cam ve Keramik	15.01	23.11
Demir ve Çelik	213.21	259.89
Makinalar	551.93	508.73
Elektrik Malzemeleri	133.28	170.27
Araba	161.67	137.89
Karşılıksız Mal	98.44	51.89
TOPLAM :	3.005.26	3.591.53

TABELA 6

İHRACAT (milyon Dolar olarak)

Mal Cinsi	Ocak 1979	Ağustos 1980
Tarım Ürünleri	845.23	895.00
bundan		
Buğday	76.79	23.93
Tütün	156.28	182.02
İşlenmemiş Pamuk	191.33	195.27
Meyva ve Sebze	317.53	370.07
Hayvan ve Ürünleri	27.22	35.71
Hammadde	98.74	115.01
Yiyecek Maddeleri	92.09	101.32
Tekstil Malları	315.35	303.61
Cam ve Keramik	24.37	23.37
Elektrik Malzemeleri	1.85	6.18
Demir Çelik	21.03	20.69
Araba	16.14	33.82
TOPLAM :	1.487.07	1.577.48

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Ankara

ülke emeğini yağmalayan burjuvazi, her zaman ki gibi, bu kezde dış sermayeye avuç açma yolunu seçti. Başta olan Demirel hükümeti emekçiler için "kemer sıkma" burjuvazi için "sömürüye hazırlama" programı hazırladı. 24 Ocak 1980'de hazırlanan ve denemeye konan bu programla Turgut Özal Haziran 1980'de IMF (Uluslararası Para Fonu) ile masaya oturdu. IMF ile üç yıllık süre için geçerli olan antlaşmaya göre :

- a) Yatırım muameleleri liberalleştirilecek,
- b) Devletin ekonomiye müdahalesi kaldırılacak,
- c) Devlet sektöründeki kararlar dezentralizeedilecek,
- d) Serbest pazara ağırlık verilecek, Türk parasının değeri düşürülecek,
- e) Devlet sektöründeki yatırımlar önemli ölçüde kaldırılacak, devlet tarafından üretilen malların fiyatları serbest bırakılacak,
- f) İhracat kolaylaştırılacak ve yerli-yabancı firmaların petrol aramaları basitleştirilecek,
- h) Kamu sektörü için sert tasarruf tedbirleri alınacak,
- g) Ücret artışları dondurulacak.

IMF ile yapılan yukardaki antlaşma bir bütün olarak ele alındığında, Türkiye'deki tekelleşme sürecinin hızlandırılması ve emekçilerin sırtına krizin yüklenmesi için gereken ekonomik tedbirlerin alındığı kolayca anlaşılmaktadır.

Güdülen bu ekonomik politika 1980 yılının ilk on ayında, sadece İstanbul'da 14.58 Milyar liralık 457.432 kredi protestolarına yol açmıştır. Bu kredilerini ödeyemeyen ve bankalardaki dosyalarına bir kötü puan daha eklenen kesim belliki orta kesimdir, toplumun bakkal, kırtasiyecisi, küçük üretim kesimidir. Bunların iflası tekelleşmenin hızlandığının birer kanıtıdır. Aynı şekilde IMF ile yapılan Stand-By antlaşması kamu kesiminde çalışanların işsiz kalmasında beraberinde getirmektedir.

Burjuvazi bir yandan emperyalizmin emirlerine kölece boyun, eğerken, öte yandan onlara avuç açmaya devam etmiştir. Bu dilemede emperyalizm Türkiye emekçilerine çok pahalıya mal olan şartlar altında Türkiye burjuvazisine gereken yardımı yapmıştır. Bu el uzatma ve elasma şu şekilde olmuştur :

I. Önceki ödeme zamanı gelen kredileri ödemedi yeni krediler almak :

1980 yılında OECD ile yapılan uzun müzakereler sonunda 1.16 Milyar dolarlık kredi antlaşması yapılmıştır. Kasım 1980'e kadar 1979'da yapılan antlaşmadan 719.1 Milyon dolar Türkiye'ye ödenirken, 1980'ninkinden 301.1 Milyon dolar ödenmiştir. Dünya bankası ile yapılan sözleşmede 341 milyon dolar ödenmiştir. Ayrıca Suudi Arabistan'la 250 milyon dolarlık kredi antlaşması yapılmıştır. Bunların dışında 17 OECD ülkesi ile yapılan ve devlet kefaleti ile alınan borçlardan 1.13 milyar borç ertelenmiştir. Tehir edilen borç miktarı 1980'de 3.3 milyar'dır. Bu borç 1978-1979'da ödenmesi gereken borçtu. Bu demektir ki, Türkiye'nin dış borcu katmerleşmiştir. Üretimin gerilemesi, ihracatın artmaması ve ithalatın artmasında göz önüne alınırsa, krizin derinliği hakkında sıhhatli bir kanaat varmak hiçte zor olmayacaktır. Dış borçlar 1980 yılında toplam 18 milyarı böylece bulmuştur.

2. Stand-By antlaşması gereği, hükümet ve burjuvazi, Türkiye emekçilerinin sömürülmesi için gerekli tüm bürokratik engelleri kaldırmıştır.

IMF ayrıca Türkiye'deki Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin (KIT) özel sektöre devredilmesini Demirel hükümetinden istemişti. Bu özel sektöre devretmenin gerçekleşmesi için kanuni önlemler daha alınmadan 24.1.1980'de hazırlanan "Yabancı firmaların Türkiye'de yatırım yapmalarını kolaylaştırma programı" gereğince Türkiye'ye dış kapital akını başlamıştır. Ancak bu kapital daha fazla kapitali yurt dışına taşıyacak bir kapitaldir. Ocak-Eylül 1980 arasında 11 yabancı tekel Türkiye'de 17.59 milyar TL.lik ek yatırım yapmıştır. Ancak motor ve araba sanayiinde yapılan bu yatırımlar Türkiye gibi petrol dilenen ülkelerin bunalımını dahada arttıracaktır. Varolan yaralara melhem yerine mikrop olacaktır. Bunun dışında Ekim 1980'e kadar 412 yabancı işletmeye 155.80 milyar TL.lik yatırım yapma izni verilmiştir. Bu rakam 1979'da 365 yabancı firma için 70.84 milyar TL.lik idi.

Türkiye'de sanayii üretimi % 30-50 dallara göre yapılırken tabela 3-4 de

görüldüğü gibi tarım ürünlerinde de gerileme olmuştur."Yardım gibi gösterilen krediler muamele masrafları ile birlikte Türkiye'ye % 50 faize mal olmaktadır."

Yukarda kısa hatları ile verdiğimiz Türkiye ekonomisinin tablosu Türkiye'nin büyük bir krizin içinde olduğunu açıkça göstermektedir.Bu kriz elbetteki burjuvazinin krizidir.Burjuvazi ne yaparsa yapsın emperyalizmin pazarlarından bir kesimini Türkiye'ye vermediği müddetçe çözebilecek güçte değildir.Alınan önlemler krizi çözmeden öte, krize karşı patlayabilecek toplumsal muhalefeti önlemek içindir.Evren darbesi emekçi kitleler üzerinde demoklesin kılıcı görevini yapacaktır. KRİZİ ANCAK PROLETARYA ÖNLİYEBİLECEK GÜÇTEDİR.TOPLUMUN YARALARINI DİNDİRECEK TEK TOPLUMSAL GÜÇ İŞÇİ SINIFINDADIR.O, SÜREKLİ SOSYALİST DEVRİMLE BU KRİZLERİN VE ACILARIN HESABINI BİR GÜN MUTLAKA SORACAKTIR,

B, 12 EYLÜLE DOĞRU BURJUVAZİNİN POLİTİK KRİZİ

Eğer proletarya henüz Fransa'yı idare edemiyorduysa, burjuvazi de artık onu yönetemiyordu.

ENGELS

Gerek faşizmin ve gerekse Bonapartist rejimlerin iktidara gelmeleri için yalnız ekonomik krizler ön şart değildirler.Kapitalizmin krizi sürekli dir.Birer kitle hareketleri olarak doğan ve örgütlü kitle hareketleri olarak toplumun tüm katmanlarında örgütlenerek adım adım iktidarı ele geçiren ve bu süre içinde kendi ordusunu ve koruyucu güçlerini hazırlayan programlı faşist hareketlerde olduğu gibi, yukardan programsız olarak gelen ve çoğu kez kitle desteği olmayan veya sonradan destek olmaya çalışan kitleden kopuk bonapartist darbelerde burjuvazinin politik temsilcilerinin politik krizi zorunludur.Ekonomik krize paralel olarak politik krizde derinleşir ve sonunda krizi devrimle çözecek örgütlü proletarya olmayınca, burjuvazi askeri darbelerle krizi çözmeye daha doğrusu bastırma-ya çalışır (Faşizm için geçerli olmamak şartı ile) 12 Eylül öncesi Türkiye burjuvazisinin durumu böyleydi.O, atlatabilecek durumda değildi, çünkü kendisi bu krizin girdabında idi.

12 Mart darbesi kuşkusuz sağ bonapartist bir darbeydi.Bu darbe sola karşı ağır bir cendere gibi çalışırken, sağa pek dokunmadı.Tersine sağı güçlendirdi. Kitlelerin sempatisini kazandılarına rağmen dönemin en aktif küçük-burjuva hareketleri alternatif değildiler.Bu sempatisini doğru bir yolda kanalize edebilecek komünist bir parti olmayınca, yiğitçe çarpışan çoğu gençler Erimlerin, Melenlerin darağaçlarında can verdiler, zindanlarda çürüdüler.

Örgütlü ve çalışanları bağrında toplayan işçi sınıfı örgütü olmayınca, 12 Mart darbesinden sonra kitleler süratle CHP'ye kaydılar.14.10.1973 seçimlerinde CHP'nin güçlü bir parti olarak çıkmasının ayrıca nedeni, Ecevit'in büyük bir şarlatanlıkla seçimlerde küçük-burjuva Stalinist hareketlerin programına benzer bir programla kitlelere seslenmesi idi."Halk İktidarı" gibi tüm Stalinist hareketlerin baş sloganı olan bu slogan Ecevit'in seçimlerdeki en coşku toplayan sloganı idi.Türkiye halkları gerçekten 12 Mart diktatörlüğünden bıkmıştı.Açlığın giderilmesi yanında kitlelerin çalışanlardan yana bir iktidarın kurulması özlemleri büyüktü.Öte yandan çoğu küçük-burjuvaların totaliter bir sistemden yana değişiklik rüyaları 12 Martla kamçılanmıştı.Bir yandan MHP kişiliğinde faşist sağ güçlenirken, bir yandan da tarihi şans CHP'nin kişiliğinde sola kaşmıştı.CHP 1973 seçimlerinde 1949'dan bu yana ilk kez parlamento aritmetiğini kendi hesabına değiştirebilmişti.Bunda elbette Stalinist solun bir kesiminin (TKP) ilkesizce burjuvazi kontosuna propaganda yapmasının önemide büyüktü.Oylar genellikle çalışanlardan ve ezilen köylülerden geliyordu.Ecevit ak güvercindi, kısa bir süre sonra kitlelerin ümidini kıracak, ak "umut" güvercindi.

Kemalistlerin Kemali olan Ecevit 25.1.1974'de Kemalizme kan kusan şeriatçı MSP ile koalisyon hükümeti kurarak başa geçti.Kemalizm ile şeriatçılık arasında kurulan bu"tarihi kompromis"pek uzun sürmedi.Altı ay kadar sonra dağıldı ve yeri-ne 21.7.1974'de Sadi İmrek (CGP) kuruldu.Bu hükümette 17.11.1974'de güven oyu alamayınca tarihe karıştı.Türkiye halkları böylece tarihinde ilk kez değişiklik-

leri rekorunu kırma yarışlarını parlamento harasında seyretme şerefine nail oluyordu.

İmkan hükümeti yerine 31.3.1975'de AP, MSP, MHP, CGP koalisyonu ile Demirel önderliğinde kuruldu. Faşizmin Türkiye'deki temsilcisi ve önderi Türkeş bu hükümette başbakan yardımcılığını alarak Demirel hazretlerinin yanına oturdu. Birinci Milliyetçi Cephe (MC) hükümeti şeklinde adlandırılan bu dönem, Türkiye işçi sınıfı ve ezilenleri için büyük baskının olduğu ve terörün bizzat devlet kanalı ile çalışanlara ve önderleri devrimcilere uygulandığı dönemdi. Bu dönemde, AP'nin koltuğuna sığınan MHP devlet organlarının çeşitli alanlarında hatta MIT içinde dahi örgütlenmeye başlamıştır. Bizzat devlet emniyet güçleri desteğinde devrimcilere ve grevci işçilere terör estirerek çoğu radikal kesimi provakasyona getirerek zamansız ve yanlış metotla silaha sarılmalarına neden olmuştur. Buna karşı yanlış bir politika ve taktikle de olsa savunmaya geçen devrimci güçlerin bireyci terör hareketlerine girmesi ve çoğu kez yenilgiye uğraması, küçük-burjuvaziyi MHP'ye kaydırırken proletaryanın ümidini de kırmıştır.

Ekonomik ve parlamenter krizlerin yanı sıra, terör de giderek tehlikeli ve sokaktaki insanı tedirgin edecek boyutlar almaya başlamıştı. Devlet organlarına sızan MHP adeta insan kıyımına başlamıştı. Devlet dairelerinde güya "tarafsız görev" yapmakla yükümlü memurlar kendilerine -ayrı düşündükleri için- MHP saldırılarından korumak için gittikçe örgütleniyorlardı. MHP giderek öyle güçleniyorlardı ki AP içersinde dahi huzursuzluklar başlamıştı. AP'li bakanlar koalisyon ortağına karşı raporlar hazırlayıp Demirel'e sunarken, Kamuran İnan ise Demirel'e karşı parti içi iktidara oynuyordu. Sağ gençlik radikal çözüm aradığından artık Demirel'den tatmin olmuyordu. Şehirlerde Ülkü Ocakları dernekleri ile AP gençlik teşkilatları olan "Hür Gençlik" yanyana bayrak dalgalandırıyorlardı, ayrı renkte ama aynı mayadan bayrakları!

Çıkmaza giren ekonomik krize paralel olarak toplumun tüm kesimleri sisteme karşı kendi metotlarıyla baş kaldırmaya devam ettiler. Burjuvazinin politik temsilciliğinin merkezi olan Parlemantoda ayrı telden başkaldırmayı hızlandırdılar. Burjuvazinin çeşitli kesimlerini temsil eden parlamenterler arası horoz döğüşü kesintisiz varlığını sürdürdü. İktidar kavgasından gözleri dönen partiler artan enflasyona, pahalılığa, teröre, memur kıyımına vs. karşı etkin hiç bir önlem alamıyorlardı. Günümüz burjuvazisi bu tür krizleri ciddi bir şekilde çözebilecek güçte ayrıca değildirler. Demirel kanadı daha fazla batıya yanaşmaktan ve lokman hekim olarak onları görürken Erbakan "Büyük ve sanayileşmiş Türkiye'yi inşa etmenin" tilsimini "İman" şahlandırmaya da ve İslam ülkeleri ile sıkı iş birliğini kumada buluyordu. Onun için Demirel "renksiz" Ecevit ise "materyalist" idi. MHP için önemli olan iktidarda kalıp devlet organlarına sızmak, ve toplumsal teröre hazırlanmaktı. Bu şekilde açlık, işsizlik, ev sorunu, ilaç kıtlığı vs. artarken, burjuvazide ülke gelirlerini talan etti. Kitlelerin sabrı ise -eğer tutacak dalı olsaydı- taşmışa hazır durumda bekliyordu.

Bu arada 1975'de Anayasa Mahkemesi "Devlet Güvenlik Mahkemelerini" anayasa-ya aykırı ilan ederek Demirel hükümetine 11.10.1976'ya kadar "değişiklik yapma" süresi verdi. Türkiye işçi sınıfının ve müttefiklerinin örnek bir şekilde kamuoyu yaratması ve savaşımlı sonunda CHP parlamento oyunlarını kullanarak kitlelerin istekleri paralelenide hareket etti. Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı verilen amansız bir kavga sonunda Demirel hükümeti CHP'nin parlamento içi engellemeleri ile başa çıkamadı ve böylece bu yüzlerce devrimcinin günahını omuzunda taşıyan mahkemeler iptal edilmiş oldu. Bu tarihten sonra Demirel'in Anayasayı değiştirme çabaları daha da arttı.

I. MC hükümetini 5.6.1977'de yapılan seçimler devirdi. Bu seçimde sol, büyük bir çoğunlukla ve ilkesiz olarak CHP'yi destekledi. CHP'nin oyları 73 seçimlerinden daha fazla artarak 3.570.583 (1973) ten 6.136.171 milyona çıkardı. Milletvekili sayısı böylece 185'den 213'e çıkıyordu. Ecevit'in bu büyük başarısını aynı zamanda Türkiye'ye 15 milyar dolara mal olan ve devlet kasasını "70 sente muhtaç eden" (Demirel) 1974 Kıbrıs işgali de neden oldu. Ecevit, içerde tıpkı Atatürk gibi Kürdistan halkına zulüm ederken onu zincire vururken, Kıbrıs işgali ile ikinci bir Atatürk olmayı tasarlıyordu. Var olan milliyetçiliği ve ırkçılığı katmerleştirmekten öte bir şeye yaramayan bu çıkartma Ecevit'i ayrıca batıya

dilendirdi.Şu anda Ecevit yeni bir Arayış içindedir.Çünkü "Kemalist Evren" bu olanağı onun elinden kopardı.Eh arayan ya belasını bulur, ya da mevlasını.

Ecevit bu seçimlerden zaferle çıkarken, Demirel'de Erbakan ve Bozbeyle'i yenerek seçim gürleşlerinde ikinci oldu.73 seçimlerinde AP'nin milletvekili sayısı 149 dan 189 a çıktı.Buna karşılık MSP'ninki 48 den 24 e, DP'ninki 45 den 1 e düştü.Bu iki sağ partinin oyları bu seçimde AP ve MHP'ye kaydı.MHP milletvekili sayısını 3(73) ten 16 ya çıkardı.Bu MHP için 951.544 oy demektir.Bu arada Feyzioğlu'da dersini yeterince aldı.Onun parlamentodaki gücü de 13 den 3 e düştü.Kısacası seçimler incelenirse, MHP dışındaki küçük partilerin oyları CHP, AP ve MHP ye kaydı.Bu kitlelerin tek bir parti iktidarı aracı ile rahat bir nefes alma arzularının bir ifadesi idi.Çünkü herkes güçsüz hükümetlerden bıkmıştı.5 kişinin ölümüne ve 45 kişinin yaralanmasına sebep olan bu seçimler CHP'nin parlamentoda en güçlü parti olarak kalmasını beraberinde getirdi.Ancak hiç bir parti de tek başına iktidar olamıyordu.Yani yeni bir koalisyonlar dönemi başka bir deyişle güçsüz hükümetler dönemi yeniden başlamış oluyordu.

Anayasa gereği Cumhurbaşkanı Korütürk en güçlü partinin lideri olan Ecevit'e hükümet kurma görevini verdi.Ecevit tam burjuvaziye yakışır bir program hazırlamasına rağmen 21.6.1977'de kurduğu hükümet 3.7.1977'de güven oyu alamıyarak düştü.Bunun yerine bundan 18 gün sonra Demirel yeniden at oynatmaya başladı ve 21.7.1977'de AP, MSP, MHP koalisyon hükümetini kurdu. İkinci Milliyetçi Cephe diye bilinen bu hükümet döneminde de ülke problemleri arttı.AP içersinde hem huzursuz ve hem de artık değerden yeterince pay almak isteyen milletvekillerini chp satın alarak hükümeti düşürmek için gereken çabayı sarf etti.Ecevit AP'den 11 milletvekilini satın aldıktan sonra 31.12.1977 de güvensizlik oyu verilerek hükümet düşürüldü.Bu, elbette Demirel'in çok zoruna gidiyordu ve o, intikamını almak için zamanını bekliye duruken Ecevit CGP, 11'ler, bağımsızlar, DP ile koalisyon hükümetini kurdu.Hükümet ortaklığına katılan asalakları tatmin etmek için Ecevit bakan sayılarını 26 dan 35 e çıkardı.Ancak buna rağmen parlamento aritmetiği ciddiyetini korumaya devam etti.

Bu hükümet içinde Ecevit kitlelerin ihtiyaçlarını göz önüne almayan daha ziyade burjuvazinin desteğini sağlamayı amaçlayan bir program hazırladı.Onun için işçilerin desteği alınmıştı.Bundan sonra önemli olan burjuvazinin desteğini almaktı.Bu nedenle "bakın ben Demirel'in ileri sürdüğü gibi hiçte komünist değilim, esas sizin çıkarlarınızı savunacak benim" tipinden bir programı burjuvaziye sundu.Bu dönemde kısa sürede olsa, Eczacıbaşların desteğini alarak, artık devrimcilerle faşistleri bir kefeye koyma küstahlığını gösterdi.CHP ideal burjuva olduğunu toplumun tüm katmanlarına ispat etmek için elinden geleni yaptı.MHP kan akıtırken,Ecevit demokrasi güllünü fırlatmaya çalışıyordu.O, MHP'yi tüm belgeler olmasına, yer altı tünelleri bulunmasına rağmen yasaklamadı, ama faşizme karşı idi.Tüm devrimcilerin (devrimci marksistler hariç) oylarını ve desteğini alırken nerdeyse işçilerin ümidi iken semaye için en uygun programı hazırladı,ama "hakça bir düzen kumak" istiyordu."Halk iktidarını kuracakken, iktidara geldiğinde faşizmden hesap soracakken" 1 Mayıs bayramlarını yasakladı.Böylece tarih, genç Türkiye işçi sınıfına sosyal demokrasinin ihanetlerinden birini daha yaşıtıyordu.

Ecevit KİT'leri güçlendirme gibi bazı girişimlerde bulunduysa da krizi önleyemedi.Onun döneminde de zamlar, pahalılık, MHP terörü devam etti.Benzin ve hammadde, gaz sıkıntısı, ezilenleri "illallah" ettirdi.Her ne kadar terör gerilediyse Aralık 1978'de patlak veren ve MHP tarafından hazırlanan Maraş Katliamı bu düşüşü ters yönde etkiledi.Resmi verilere göre "111 ölü ve 200 yaralı" veren bu olaylar Ecevit'in prestijini Kürtler ve devrimci işçiler yanında sıfıra indirdi.Ecevit MHP üzerine gideceğine onun işçileri Bakanı General Özyaydınlı bu olayın yükünü azınlıkta olan alevi kürtlere yükledi.Hükümet, terörün kaynağı ve katliamın sorumlusu olan MHP'yi kapatma yerine 13 Kürdistan şehrinde 26.12.1978 de sıkıyönetim ilan etti.Ecevit'e oy verenlerin acıları dinmeden ilan edilen ve kuşkusuz Kürtleri ve devrimcileri hedef alan sıkıyönetim, Ecevit'e kitlelere özgü bir ders vermeyi zorunlu kıldı.Böylece 14.10.1979 kısmi Senato ve ölen parlamenterler için yapılan seçimlerde Ecevit işçi sınıfından ve devrimcilerden gerekli

tokatı ensesinden yiyerek seçimlerde tek bir milletvekili dahi almadı.Bu beklenmedik yenilgi, parlamento aritmetiğini kırmızı bölgeye düşürdü.Ardından Demirel intikam alıp CHP'den üç milletvekili satın alınca Ecevit'in iktidarı tarihe karıştı.Ancak kitleler onu yeterince tanıdılar ve ihanetini unutmayacaklar.Etme bulma!

Demirel iktidarı 8.11.1979'da alır almaz, ilk işi 67 vilayetten 56'sının valisini ve 44'nün polis şefini değiştirerek yerlerine kendi rengine göre adamları yerleştirmek oldu.1979'un Aralığında Türkeş'in 50 kadar silahlı militanı Gümrük ve Tekel Bakanlığını basarak Ecevit dönemi memurları dayaktan geçirdiler.Bu sırada "bakanlık komünistlere mezar olacak" diye bağurdılar.Demirel azınlık hükümeti döneminde, ki bu hükümet MSP ve MHP tarafından destekleniyordu, 1717 öğretmen işinden olurken 2439 kişide Ankara'da Maraş Katliamını protesto ettikleri için yakalandılar.Demirel bu dönemde Menderes'in yolunda olduğunu her alanda kanıtladı.

ETKO, TIT gibi faşist örgütler caddeleri kan gölüne çevirdi.Katillerin teki dahi bulunmadı.Yakalananlar ise, çok karanlık bir şekilde hapishanelerden kaçırılıyorlardı."Son beş yıldaki ölü sayısı1923 kurtuluş savaşı sırasında verilen ölü sayısından daha fazla idi.1923'de 500 ölü ve 14 bin yaralı verilirken, son beş yılda 5700 ölü ve 18 bin yaralı veriliyordu".Caddedeki terrör o kadar ileri gitmişti ki Stuttgarter Zeitung 29.6.1980 sayısında "Dün kahve vardı bugün kelaşinkof" başlığını atıyordu.

Peşpeşe değişen hükümetler, parlamenter ve bakanların ticareti, devlet dairelerinde alabildiğine rüşvet,polisin parçalanmışlığı, halktaki tedirginlik, % yüzü bulan enflasyon, devlet tarafından güdüler terrör kitlelerin huzurunu tamamen kaçırmıştı.Parlamentodan ümidini kesen halk,artık değişiklik istiyordu.Böyle bir ortamı bilinçli olarak bekleyen "askeriyenin sabrı artık taşmıştı".ÖzündeTürkiye'nin kaynaklarından biri olan bu asalak ordunun kendisi 20 vilayette iktidarda idi.Ama onlarda "huzuru"sağlayamıyorlardı daha doğrusu sağlamak istemiyorlardı.Tersine kontr-gerilla ve jandamanın baskısı ile halk provake ediliyordu.Güdülecek ekonomik politikaya karşı kitleleri tamamen silahsız bırakmak için ordu, zamanını bekliyordu.

Böylece ordu ilk kez 1.Ocak.1980'de Demirel hükümetinin yılbaşını "kutlayan bir mesaj" yayınladı!Bu mesajda yeni yıla en iyi şekilde başlamanın anahtarı belirtililiyordu.Buna göre "bölücülük, teröre karşı kemalizmin hakim kılınması için parlamento birliğe çağırılıyordu" .Bu çağrı darbe hazırlıklarının ilk işareti idi.Hatırlandığı gibi 1972'den evvelde ordu bu tür ikazda bulunmuştu.Ancak bu ikaz, gelecekteki darbeyi haklı göstermek için "gerekli" bir ikazdı.

Bundan sonra batı maymuncuğu Ecevit Demirel'e "büyük milli koalisyon" çağrılarını sıklaştırarak sık sık "latin Amerika tipi bir faşizmden" dem vurdu.Ancak kendisi bu gelecek faşizmi önlemenin ilacını faşizmin destekleyicisi AP ile koalisyon kurmakta buluyordu. Bu istek aynı zamanda sermayenin ve emperyalizmde isteği idi.Fakat onlarda önceden böyle bir koalisyonun oluşmasının olanaksızlığının bilincinde idiler.Tek çare "ordu"zihniyetini haklı çıkarmak için bu boşuna çağrı ve isteklerin dile getirilmesi propağandist açıdan gerekli görüldüğünden, her şeye rağmen koalisyon çağrıları yineleniyordu.

Fakat Demirel bunların hiç birini takmadan işçi sınıfının üzerine gitmeye ve MHP'yi şahlandırmaya devam etti.Devlet organlarına yeterince yerleştirilen MHP'liler artık fabrikalara da hakim olmalıydılar.Bu nedenle fabrikalardaki aktif işçiler tek tek atılıyor yerlerine MHP faşistleri alınıyordu.Bu türden bir denemeye karşı 10Ocak1980'de İzmir Tariş işçileri direnişe geçtiler.Demirel, 10 bin kadar silahlı askerleri tank ve helikopterlerin desteğinde haklı direnişe geçen işçilerin üstüne gönderdi.Bu saldırıda MHP'li faşistler"devlete yardım" ederek işçilere saldırıyordu.Sonunda direnen işçiler yenildiler, ancak bu yenilgi, Türkiye işçi sınıfı tarihine "Tariş olayını" kanla yazan bir yenilgi idi.

Demirel azınlık hükümeti bir yandan enflasyonu % yüzün üstüne çıkarırken, bir yandanda her alanda işçisınıfı üzerine gitmeye devam etti.1 Mayıs'a iki gün kala 29.Nisan.1980'de tüm Türkiye çapında 1 Mayıs işçi bayramı yasaklandı.Buna karşı gelen 800 kadar öğrenci Ankara'da jandarma tarafından üniversiteye tıkıldı.

Ne yazıkki 1 Mayıs'ta Abdullah Baştürk sınıf sendikacılığına yakışmayan bir tavır takındı. Her gün 10 kişi siyasi terörün kurbanı olarak can veriyordu. Öte yandan burjuva politikası için hassas olan cumhurbaşkanı seçimleride halledilmemişti. 6 Nisan 1980'de görev süresi biten Korütürk'ün yerine bir başka "çayırda buldum seni" türküsü bir türlü çalınamıyordu. Gazete sütunları hergün cumhurbaşkanı seçimlerinin bilmem kaçınıcı turundan bahsediyordu. Ülkenin dört bucağı çözüm bekleyen problemlerle dolu iken kitleler parlamentodaki saklambaç oyunlarından bıkmıştı artık. Bu krize bir çözüm bulunmalıydı. Sonunda emperyalizm çayırda Evreni buldu. 12 Eylül 1980'de Evren bu tüyü dökülmüş beygirlerle dolu Engels'in bahsettiği "Parlamento ahırını" bir depikle (tekmeyle) dağıttı. Gerçi Evren daha dinçtir ama o da gençlik çağını yitirenlerdendir. Onunda, tüyleri yakında dökülecektir. Çünkü o da koflaşmış burjuva sistemini kurtaramıyacaktır.

Gelecek sayılarda bu konuya devam edilecektir.

* * *

GÜNEY KURDİSTAN VE İRAK'DA DURUM

A. SEYDO

(Geçen sayıdan devam)

Geçen sayımızda Kürdistan sorununun geçici olarak "çözümünden" sonra Baas iktidarı sırayla IKP'yi Baas Partisinin "sol" kanadını kanlı bir şekilde tasviye ettikten sonra, önce ekonomik, giderek politik alanda SSCB ve diğer işçi devletlerine sırt dönmüş, yavaş yavaş Batı Avrupa ülkelerine özellikle Ortak Pazar'a yöneldiğini belirtmiştik.

Baas'ın dış politikasının bu tedrici dönüşümü özellikle İran'da Şah'ın düşüşü, Suriye Irak Birliği planlarının gerçekleşmemesinden sonra hızlanmıştır. 1979'da Suudi Arabistan ile sınır güvenliği antlaşması imzalanmış, aynı yıl Kuzey Güney Yemen arasında baş gösteren çatışmalarda Kuzey'i desteklemiştir. Burjuva bürokrat Baas iktidarı aynı yılın Şubat ayında S. Arabistan ile savunma işbirliği antlaşması imzalamıştır.

1980'in ikinci ayında Saddam Hüseyin İran'daki iktidar değişikliğine karşı Riad ve diğer Arap Emirlikleri ile bir birlik oluşturma önerisinde bulunmuştur. Bu öneri resmen gerçekleşmemesine rağmen, gerçekte İran'a karşı böyle bir birliğin oluştuğuna İran-İrak savaşında şahit olduk. Öte yandan SSCB'ne olan askeribağımlılığı giderek hafifletmek için Ortadoğu'da atom bombasına sahip birgüç durumuna gelmesi için Fransa ile 1979'da yapılan iki atom reaktörü yapımı antlaşması bu politik dönüşümün bir devamıdır. Baas yönetiminin dış politikasında bütün geri dönüşümlere rağmen, ABD ve Batı Kapitalist ülkelere, Mısır'da Enver Sedat'ın yaptığı gibi, açıkça yaslanması mümkün değildir. Baas iktidarının ayakta kalabilmesini sağlayan nedenlerden biri onun dışalım ve satımı, tüketim ve petrol sanayiini millileştirmesi ve toprak reformunu yapması ve anti-emperyalist demogojisidir. Parazit burjuva bürokrat yönetim halkın anti-emperyalist eğilimlerini sönmürmekte, buna dayanarak da ayakta kalmak istemektedir. Böyle bir desteğe muhtaç Baas yönetimi ne SSCB ile bütün ilişkilerini kesebilmekte ne de ABD ve Batı Avrupa kapitalist ülkeleri ile tam ekonomik ve politik bir işbirliğine girebilmektedir. Tam tersine "bloksuz" "anti-emperyalist", "milliyetçi" kalmak ve bölgenin dengeunsuru rolünü oynamak istemektedir. Ayakta kalabilmesinin faktörlerinden bir tanesi de budur. Bu anlamda 1982'lerde Saddam Hüseyin'in bloksuz ülkelerin başına F. Castro'nun yerine gelmeyi

düşünmektedir.

IRAK'da SORUNLARIN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜ ve BAAS'ın ÇIKMAZI

I) Irak'da Kürt sorunu 1975'de Barzani önderliğinin ihaneti, İran'a kaçıışı ile 14 yıllık silahlı hareket durmuş, bunu Baas'ın idamları izlemişti.100 binlerce Kürt köylüsü Irak'ın güneyinde Kerbela gibi çöl kentlerine veya kamplara gönderilmişlerdir.Ki kitlesel sürüm hala devam etmektedir.Kürt halkı bu çağ dışı baskı, asimilasyon, katliam ve göçe karşı direnmek, daha yeni bırakmak zorunda kaldığı silahlarına yeniden sarılmak isteği ile yanıp tutuşmaktadır.Geçmişteki bütün baskılara karşı direnerek, silaha sarılıp karşı koymuştur.Kürt halkı bu karşı koyma geleneğinesahiptir.Bu amaçla yenilginin hemen arkasından yeni örgütler kurarak Baas'a karşı ufakta olsa direnişe geçilmiştir.Bu örgütlerin en önemlileri "Kürdistan Marksist-Leninistlerinin Birliği ve Kürdistan Demokratik Sosyalist Hareketi"dir. Bu iki örgüt mücadelelerini diğerleriyle birlikte 1976'da Celal Talabani tarafından kurulan "Yurtsever Birleşik Cephe" içinde sürdürmektedirler.Bunların dışında Mahmud Osman'ın başkanlığında 1976'da kurulan "Kürdistan Sosyalist Partisi(PASOK)" vardır.Bu örgütlerin tümü askeri olarak beraber çalışmakta Kürdistan'da Bağdat ırkçı yönetimine karşı yoğun gerilla savaşı vermektedirler.Bugün Irak ve İran'ın sınır dağlarında gerilla faaliyetleri yürütülen kurtarılmış bölgeler oluşturulmuştur.Kürdistan'ın kırsal kesimi ve şehirlerinde gerilla savaşı sürdüren peşmerge-lerin sayısı bir kaç bini bulmuş ve sayısı her geçen gün artmaktadır.

Irak hükümeti İran savaşına rağmen cepheye savaşan askerler kadar askeri gücü (üç tümeni) Kürdistan'da alarm halinde bulundurmaktadır.Irak nüfusunun % 25'ini teşkil eden Kürt halkının örgütlü muhalefeti birkaç hükümetin yıkılmasında önemli bir rol oynamıştır.1968'den beri iktidarda bulunan Baas diktatörlüğünün yıkılmasında da büyük katkısı olacaktır.

II) Bilindiği gibi Baas partisinin iktidarının koltuk değneklerinden biri de IKP (Irak Komünist Partisi) idi.IKP hükümet vedevlet organlarının tümünde çalışmakla Irak işçi sınıfının Baas'ın iktidarına destek olmasına neden olmuştur.IKP iktidara 1972'de ortak olunca işçi sınıfının Baas iktidarına karşı örgütlü muhalefeti böylece ortadan kalkıyordu.

İşçi sınıfı ile ilişki kuramayan sol partiler (Merkez Komutanlığı Hizbi gibi) de etkisiz kalıyorlardı.Baas iktidarı Kürt Ulusal hareketini kanla bastırıldığında IKP'nin büyük desteğini aldı.Sorun "çözöldükten" sonrada IKP'ye artık ihtiyaç duymadı.Bundan sonra IKP yasaklandı, önderlerinin büyük bir kesimi idam edildi, yayın organları yasaklandı.Bunun üzerine kitlelerin güvenini hükümeti desteklemekle kaybeden IKP iktidara karşı 1979'dan beri savaş ilan etmiş olmasına rağmen kitlelerden bu çağrıya bu güne kadar ciddi bir cevap verilmiş değildir.Fakat kitleler berrak bir program ve kararlı bir muhalefet örgütünü gördüklerinde böylesi çağrıları yanıtızsız bırakmayacaklardır.

III)Baas partisinin sol kanadı ve Nasıristlerin 1979 Haziran komplo denemesinin ortaya çıkmasıyla 250'ye yakın ordu ve parti kadrolarından önemli kişilerin tutuklanması ve ikisi bakan yedi devrim konseyi üyesinin idamı Baas partisinin ikiye bölünmesine neden olmuştur.Bu durum partinin zayıf düşmesine ve Saddam Hüseyin'in giderek izole (tecrit) olmasına neden olmuştur.Böylece partinin bir kanadının muhalefeti oluştu.

IV)Şii halkın muhalefeti:Bilindiği gibi Irak'da yüksek petrol gelirleri ile petrol ve tüketim sanayii hızla gelişti.Şehirler hızla gelişiyor ve bu gelişme köylerin şehirlere bağımlılığını pekiştiriyor.Kırsal kesimin fakirleşmesine neden oluyor.Şehirler her yıl binlerce kırsalgeleneksel aile düzeninin bozulmasına neden olmaktadır.Irak'ın güneyinde yaşayan ve Irak nüfusunun % 50'sini oluşturan geleneksel aile düzenine bağlı şii topluluğu yıllardır Bağdat hükümetine karşı muhalefet sürdürmektedir.1977-78'de Kerbela ve Necef gibi şii kentlerinde kanla bastırılan ayaklanmalara şahit oluyoruz.Irak hükümeti bu muhalefetin örgütlenmesini önlemek için bütün olanaklarını ortaya koymuş durumdadır.Fakat Aldaawa Şii örgütü dağıtılıp zararsız duruma getirildikten sonra özellikle şiiilerin İran'da iktidara gelmeleriyle birlikte İran tarafından desteklenen şii gizli örgütleri hızla

gelişmektedirler.Hükümetin önlemleri arasında sadece 1980 tarihinde binlerce şii işçinin (2000) işten çıkarılması da vardır.Hükümetin gaddarca önlemleri Baas ile şii halk arasındaki gerilimi gün geçtikçe arttırmaktadır.

Sonuç olarak:

a) Baas Partisinin ayakta kalmasını sağlayan en büyük faktör petrol gelirleridir ki, petro doların büyük bir kesimini ayakta kalmak için sabotaj, ispiyon, polis ve ordu faaliyetlerine harcamaktadır.Petrol sanayiinin diğer sanayii dallarında olduğu gibi önemli bir işçi yoğunluğunu barındırmamasıda bu önemli gelir kaynaklarında güçlü işçi muhalefetine gelişme ihtimalini zayıflatmaktadır.

b) Baas yönetimi 1970 yılı hariç görülmemiş bir yalnızlığa gömülmüş durumdadır. İktidar toplumsal desteğini kaybetmiş, polis, ordu, istihbarat ve bunların yutuğu petro dolar sayesinde ayakta durmaktadır.Her lise öğrenimini bitirene memuriyet garantisi vermek gibi önlemlerle tefeci ve ticaret burjuvazisinin desteği dışında geniş bir bürokrat tabakası geliştirme, böylece dayanabileceği bir orta tabaka yaratma çabaları bonapartist iktidarın derdine deva olmayacaktır.

c) Kürt halkının, işçi sınıfının, ezilen yoksul şii kitlelerinin, IKP ve sol Baasçıların muhalefeti karşısında S.Hüseyin dayanamayacaktır.Muhalefetin 12 Kasım 1980'de oluşturmuş olduğu (PNDP) milli demokratik cephe Saddam'ı biraz daha köşeye sıkıştırmaktadır.Cepheye imza koyan başlıca örgütler şunlardır:1-Arap Sosyalist Baas Partisi (Suriye eğilimli kanat), 2-Kürdistan Yurtseverler Birliği, 3-İKP, 4-Sosyalist Arap Hareketi, 5-İrak Sosyalist Partisi, 6-İrak Halk Kurtuluş Ordusu Örgütü, 7-Birleşik Kürdistan Sosyalist Kürdistan Partisi, 8-Bağımsızlar.

d) İran'a karşı savaş bonapartist iktidarın son fırsatı değerlendirme girişimidir. Zayıf durumda bulunan İran'ı gafil avlamak 1975 Cezayir antlaşması ile kaybedilen Şat-ül Arap ve iki adayı geri almak, Arap şovenist duyguları kamçılıyarak birkaç yıl daha milli kahraman olarak iktidar süzmektir.Böyle bir savaşı sürdürebilmek için gerekli askeri potansiyel, araç ve gereç de vardı.Fakat savaş tahmin ettikleri gibi sonuçlanmadı.Baas'ın bu savaşda kaybetmesi veya savaş öncesi hudutların gerisine çekilmesi onun düşüşünü hazırlayacaktır.Tabii ki muhalefetin birliği ve kararlılığı pekiştirilirse.

Gelecek Irak Baas Partisinin değil Kürt ve Arap Emekçilerinin Olacaktır !

*****

ASKERİ DARBENİN DEVRİMCİ HAREKETTE ACIĞA

ÇIKARDIĞI SORUNLAR

Askeri diktatörlüğün devrimci hareketlere ve çeşitli sendika ve meslek örgütlerine karşı yürüttüğü terör karşısında iki nottayı birbirinden her zamankinden fazla ayırdedebilmeliyiz: Özünde burjuva demokrasisinin sahteliğinin kanıtı olan teröre karşı olmakla, güncel olarak bu teröre muhatap olan siyasal hareketlerin savunucusu olmak ayrı ayrı şeylerdir.

Sosyalist hareketin böylesine gericilik dönemlerinde en büyük hastalıklarından biri, düşmanın eline koz vereceği gerekçesi ile özeleştiriden ve eleştiriden kaçırmasıdır. Düşmanlarımızdan çok daha fazla, sosyalist hareketin gelişmesi, ayakbağlarından kurtulması için, bu tür başarısız deneyimlerden ders çıkarmanın gerektiği her seferinde göz ardı edilmiş ve eski hastalıklar yeni kılıflarla yeniden piyasaya sürülmüştür. Böylece tüm gerçekliği açık yüreklilikle görüp buna uygun alternatifler geliştirileceğine, yalnızca resmi terörün altı çizilip bir dizi teknik hatadan (!) kalkınarak mazaret aramakta ve hem kendilerine hem de başkalarına yanlış hedefler göstermektedirler. Burjuva devletin manevralarının dehşetengizliği ya da yamanlığı üzerine ahkam kesmenin devrimci önderliklerin tarihsel misyonlarını ne oranda başarıp başamadıklarının siyasal temellerini açıklama kampanyasını koymak en birincil görev olarak önümüzde durmaktadır. Ordu yönetime el koyarak kendi görevini yerine getirmiştir. Ya devrimci hareketler? Neden böylesine fenersiz yakalamışlardır? Muhakkak ki bir devrimin gerçekleşmesi için gereken bir dizi koşul arasında bir önderlik yalnızca bir faktördür. Hiç bir önderliği devrim yapmadıkları için suçlamak mümkün değil (oysa bir çok hareket, koşullar ne olursa olsun kendi bildikleri yoldan ve kendi başlarına devrim yapacaklarını iddia ediyorlardı). Ama bir askeri darbeye karşı mücadele vermek bir yana hiç ibr hazırlığa sahip olmamaları nasıl değerlendirilecektir? Bunun açıklanması hiç bir özürü kabul etmiycek bir biçimde siyasal hareketlerin kendilerinde yatmaktadır.

Bir önceki askeri müdahalede -12 Mart 1971- ölenler üzerine ağıtlar yakılmış, destanlar düzülmüş ama ölümlerinin anlamı üzerine eleştirel bir çaba küfür sayılmıştır (iç bülteninde maceralıkla suçladığı kişilerin siyasal otoritesinden yararlanmak isteyenler onlar adına geceler düzenlemişlerdir. Bu örnek THKO adına yeniden örgütlenen Halkın Kurtuluşu olarak gelişen ve şu anda TDKP olarak bilinen hareket te en somut ifadesini bulur).

Bir önceki deneyimi bir sonraki için prova olarak görmek 1905 Rus devriminden bu yana gelenektir ve gerçekten de 1971 her bakımdan 1980'in provasıdır. Ama bu prova bir sonraki olayda sosyalistlerin bir adım bile atmalarına yol açmamıştır. Bunun da temelinde 1971 deneyiminden gerekli derslerin çıkarılmaması yatmaktadır. Tarih onlar için yaşamamıştır. Oysa hakim sınıflar açık açık 1971'de tamamlıyamadıkları restorasyonu sonuçlandırmak için zorunlu bir uğrak olarak görmektedirler, Eylül darbesini. Onlar farklı açılardan yarım kalmış hesaplaşmalarını, aradaki on yılda birikenlerle birlikte tamamlıyorlar. Sosyalist hareket ise hala tarihsel hesaplaşmanın bilincine bile varmış değil.

Bu noktada tarihin tekrarı, ünlü deyişle, trajedinin yerini farsın alması gibi ironik bir içerikte taşımaktadır. 1971 askeri müdahalesi sırasında varolan radikal sol gruplar, hemen hemen aynı şekilde ama köklerinden koparılmış olarak 1980 eylülünde baş roldeydiler. Macimsel olarak genişlemişler, şişmişler ama anlayışlarında hatırı sayılır bir değişiklik olmamıştı. Üstelik bir önceki önderliklere oranla (daha

doğrusu önceki önderlik tamamiyle dar bir kadrodan ibaretti) felçleşmişlerdi. Elleriindeki militan güç bir çok ülkelerdeki devrimci hareketlerin erişemediği sayısal büyüklükte idi. Onbinlerce hatta yüzbine varan dergi satışları, günlük gazete tasarımları, meslek okullarındaki etkinlikler, kurtarılmış bölgeler gerçek güçlerinin çok ötesinde bir görünüm kazandırıyorlardı.

Böylece ülkeyi zoraki bir biçimde ciddi bir devrim öncesi durum içinde yaşıyor-muş havasına sürüklüyorlardı. Oysa herkez yarattığı efsanenin esrarına kapılıyordu. Bir halk savaşını başlatma niyetinde ve hatta yeteneğinde olmayan kimi önderlikler tabanlarını ayakta tutmak için yaptıkları propagandanın altında eziliyorlardı. Bu durumda askeri komiteler tüm örgütlenmenin can damarı olmaya doğru geliyor ve örgüt adına işletmeler açıp soygunlar içiçe giriyordu.

Türkiye'de adı anılmaya değsin değmesin en az elli sosyalist grup bulunduğu bilinmektedir (uç noktalara gittikçe açıklık azaldığı için bu rakamın daha fazla olması mümkündür). Bu elli sosyalist grubun hemen hemen ortaklaşa yaptıkları tek şey siyasal tansiyonu olduğundan çok daha yüksek göstermeye çalışmak olmuştur. Denilebilirki sokaktaki insan üzerine bunun bir etkisi olmuş ve hakim sınıflarda bunu kendi karşı propagandalarına malzeme haline rahatlıkla getirmişlerdir. Daha darbeden altı ay önce, darbe sonrasında yok edilen bir örgütün başlattığı daha sonra başkalarının da geri kalmamak için katıldığı, İstanbul gibi en az Bolivya Peru (Salvador kadar büyük bir yerde esnafa kepenk kapatma eylemi büyük bir başarıyla yürütülmüştür. Görende kentin sözü edilen devrimci guruplardan sorulduğunu sanır. (Aynı eylem anadolunun çeşitli yerlerinde de yapılmıştır.) Ama darbe sonrasında ve sırasında bu gurupların etkinliği bir yana cesamesi bile okunmamıştır.

Benzer bir durum 1971 askeri müdahalesi öncesinde de yaşanmıştır. Radikal guruplar kapıdaki bir devrim için yola düşerken devrin tarihi kişisi İsmet İnönü kendi tabiriyle haytaların işinin yimi dört saatlik olduğunu söylemişti ve o kuşak buna güdüğü kadar hiç bir şeye gülmemiştir. Ama sonra da neden bu kadar çabuk tükendiklerini uzun uzun düşünme olanağı bulmuşlardır. Hapishanelerde (1971 müdahalesinden sonra aynı adla ortaya çıkan ve geçmişin mirasını paylaşmayan hareketler içinde önder olanlar, bir önceki dönemin önder kadrolarından değil, ancak üçüncü sınıf kadrolardan çıkmıştır.

1971 olayının ve kuşağının tarihi olarak ortaya koyduğu ve yaşadığı sorunlar neler olmuştu? Her şeyden önce manevi değerlerin bir başına siyaset için pek de ciddiye alınmayacak yada en azından bir siyasal hareketi örgütlü ve siyasal kılmaya, politikalar oluşturmaya ve geliştirmeye elverişli olmayan unsurlar olduklarıdır. 1971 öncesinde genç devrimcilerin dünyayı kavramaları için ellerinde pek sağlıklı gerekçeler yoktu. Denilebilirki Marksist bir geleneğin olmadığı toplumda, henüz yeni yeni oluşmaya başlayan Marksist tartışma ortamında silahlar erken konuşmaya başlamıştı. Ve silahlar konuşunca da kalemler susmuştu. Böylece gençlik değerleri abartılmış ve siyasal çalışmanın temeli gibi ortaya kormuştu. Cesaret, fedakarlık, itikat devrimci olmanın yeterli göstergeleri idi. Daha fazlası yoldaşlar arasında bile kuşkuyla yol açabilirdi.

Bunun böyle olup olmadığını kavramak için o dönemin önderlerinden birkaçınının sonradan kitap haline getirilmiş toplu yazılarına bakmak yeterlidir (ki herbiri kuran gibi kutsallaştırılmış, yorumlana yorumlana bir rüya yorumundan daha mutlak bir hale gelmiştir). Bütün bu yorumlamalar aslında müridlerin düşüncelerini geliştirme amacı ile değil hem geleneği kendileri temsil ettiği için mirasa konmak, hem de o mirasın gereklerini yerine getirme inancında olamadıkları için çeşitli gerekçelerle mürşidlerin yaptıklarını yapmanın yollarını bulmak için yapılmıştır. 1971'in radikal gençleri birkaç kişiyi iyi kötü yanyana getirip gerilla savaşını başlattıklarını ilan etmişken onların mirasına konduklarını iddia edenler yalnızca birbirlerini halk savaşına ya da gerilla savaşına karşı olmakla suçlamakla yetirmişlerdir. Böylece lafta en çok savaşçı olanlar pratikte ne yapacaklarını bilmeyen şaşkınlar olmuşlardır. Darbe sonrası televizyon ekranlarında nedamet getiren gencecik döneğin neden bu hale geldiklerinin bir nedeni de bu olsa gerek.

Askeri darbe karşısında, zamanlı yada zamansız ciddi bir mücadeleye girişmeye hazır bir sol hareket bulunmamıştır. Zaten ancak alışkanlıkları ile yaşayan düşünererek değil refleksleri ile zor zar hareket edebilen bir "savaşçılar" guruhuna karşı verilmiş bir mücadele bir meydan savaşı da yoktur. Askerler, dağılmaya başlamış panik içindeki solcuların arkasından hücum naraları atmışlardır. Radikal grupların bürokratik kastı da namus belasına ayakta kalmaya çalışmış, bunun içinde bir direnişi örgütlenmemiş ama varlığını sürdürmek için bir tür kaçıışı örgütlemiştir.

Biçimsel olarak Türkiye'deki her aşırı sol grupta bir asker kanat vardır. Sormak gerek 11 Eylül'de devrim yapacakmışcasına hazırlıklı olduklarını söyleyenler 12 Eylül'de neden direnmediler? Kendilerini-hiçde küçümsememesi gereken anti-faşist mücadeleden ötürü- dev aynasında görüp düzen güçlerini hiçe sayanlar sifıra indirilmişlerdir. Askeri diktatörlük şu anda aklına koyduğu her türlü örgütlenmeyi atomize etme gücüne sahip olduğunu kanıtlamıştır. Dünyün devrim kurmayları şimdi kaçışın kurmayları olurken, yarın hayallerinden bile uzağa düşeceklerdir. Çünkü hayalle, sade umutla devrimcilik olmaz. En büyük biziz diyenler karşı propagandanın en alasının malzemesi olmakta ve buraya gelişte kendi hatalarının ne olduğu üzerine düşünmektense hala suçu başkalarına atmaktadırlar. Sekterler kendi sekterliklerinin cezasını tüm bir sosyalist harekete ödetmeye çalışmaktadırlar. Dünyün tiranları bugünün zavallıları olmuşlardır.

Kelimenin akla gelebilecek her türlü anlamıyla bir yıkım içinde olan Türkiye'deki devrimci hareketlerin eleştirisi hangi temelde yürütülmelidir sorusuna verilebilecek en iyi cevap; mevcut temellerin yıkılması ve herşeyin yeniden yoğrularak daha mütevazı temellere dayalı, uzun vadeli ve geniş kapsamlı bir programın yürürlüğe sokulmaya çalışılmasıdır. Bu programda herşeyin alfabetinden başlamayı gerektirecektir.

Devrimci bir önderliğin kuruluşunun bir tarikatın kuruluşu ile kıyaslanmayacak koşulları vardır. Bunların başında da devrimci teori ile donanmış bir öncü çekirdeğin oluşturulması vardır. Türkiye'deki hareketler de işin başında sarpa sarmakta, çünkü bu ilk noktayı tam bir küçük-burjuva umursamazlıkla bir kenara itmektedirler. Devrimci teori vazgeçilmezliğini dayattığı anda dar pratikçi bir yamlaşımın meseleler geçiştirilmeye çalışılmakta ve kadroların siyasi bilinci zaten düşüken daha da körelmekte, sonunda bir aletten farksız bir hale gelmektedirler.

Türkiye'de adı sanı olan ve parti ve cephe gibi sıfatlar da alan hareketlerin hiçbirinin gerçek bir yapılanışı yoktur. Adları genellikle "hareket"tir. Çıkardıkları dergi ile adlandırılırlar. İşleyişlerinin demokratik merkezîyetçilikle zımnık ilgisi yoktur. Kimi belirleyici durumlarda aşırı merkezîyetçi iken, kimi durumlarda da fedaritifdir (bölge- paylaşım, bir tür otonomlar). Genellikle hareketin kurucusu olan eskiler kendi aralarında bir ayrılığa, parçalanmaya varana dek liderliği sürdürürler ve kadiri mutlak olarak her türlü eleştiriyi, düşünce ayrılığını hareketi parçalanmaya neden olacak şekilde engellerler. Biraz da bunun için Türkiye'deki devrimci hareketler ilk canlanış döneminden sonra bir kuruyuş, ruhsuzlaşma girdabına dalmaktadırlar. Militanlar bir müddet sonra kendi yayın organlarını bile okuyamayacak kadar politikadan soğurlar. Günlük görevlerle sınırlı bir işleyiş içinde yaptıkları işler ne kadar aktif olursa olsun memurlaşırırlar. Türkiye'de bu tür grupların çok kullandıkları ve kendilerine de uygun gördükleri bir tabir "devrimci demokrat" tır. Siyasal çalışma ve hareketlerinin işleyişi açısından onlara uygun gelen bu ideolojik nitelimenin yanına eş anlamlı olarak "bürokrat ruhlu aktivistler" de denilebilir. Türkiye'deki sosyalist hareketin geleneği en fazlasından bu kadar gelişmeye müsaittir. Ta ki bu geleneği yok saymadan onun üstüne üstüne giderek didikleyip eklektik bir biçimde beğendiğimizi alırız, beğemediğimizi bırakırız anlayışını terkedip, aslolan hesaplaşmayı yaparak devrimci marksizmin dinamik özü yeniden canlandırılıp yaşatılsın.

İdeolojik sorunlar her ne kadar küçümseniyor gözükmüşsede, sol içindeki hakim ideoloji stalinizmin en beklenmedik anda tarihin tozlu sayfaları arasından elini uzatarak önüne gelenin gırtlığına sarılmaya çalışmıştır. Stalinizmin pratiği irdelen-

meden olduğu gibi kabullenilmiştir.(Yapılacak bir soy ağacında devrimci marksistler dışında akla gelebilecek tüm grupların istinasız TKP geleneğinden kaynaklandığını görmek hiçte şaşırtıcı ya da tesadüfi değildir.)Eski en hızlı devrimcilerin merkezilerin sonradan Moskovacı bir çizgi izlemeleri anlamlıdır.

Bütün bunları askeri diktatörlüğün devrimci bir direnişin değilde kendi tarihsel misyonunu görüp yerini "normal" bir rejime terketmesinden sonra yukarıda adı geçmeyen bir dizi siyasetin ortadan kalkacağını göstermekz.Hele hele destanı ve ağıtı bol hareketlerin mutlaka üçüncü dereceden varisleri çıkacaktır ve yeni tanrılar eskilerinin anılarının üzerine basa basa bilmem kaçınıcı kez düşmek üzere "Olimpos" un tepesine tımmarmaya çalışacaklardır ve elhak kimisi de bunu becerecektir.Ancak ortaya çıkışları özellikle son onbeş yıldaki dünya sosyalist hareketinin çeşitli kampları arasındaki çatışmalara ve konjüktürlere bağlı olan merkezci ve tirancı hareketler kendilerini tarihsel bir elek üzerinde hissetmek durumdadırlar.Ölüp ölüp yeniden dirilen merkezilik ve yeni yol arkadaşı tirancılık kendi tarihi yerini sapkamak ve içinde bulunduğu iki zıt kutuptan birini tercih etmek durumdadır:Ya reformizm ya Devrimci Marksizm.

Gerçekte dünyanın birçok ülkesinde daha yaygın olan bu hareketlerin ömürlerinin uzamasının önemli nedenlerinden biri de kuruluş dönemlerinde yukarıda belirtilen her iki hareketten ilkinin zayıflığı ikincisinde yokluğu daha sonra ise yine her iki kesimden bir çekim merkezi olmamasından ötürü ortada salanıp kalırma olanaklarının sürüp gitmesidir.Önümüzdeki dönemde reformistler aşırı solcular karşısında önemli bir avantaj elde etmişlerdir.Artık kimse onları pasifistlikle suçlayamayacaktır.Çünkü aktivistlerde yerlerinde saymışlardır.12 Mart'taki önderleri gibi kahramanca trajik bir biçimde ölmemişlerdir.Kimse kimseye kahramanlık taslayamayacaktır.Eses olarak herkes ortadan toz olmuştur.Geleneksel doğu felsefesinde önemli bir yer tutan faşist dairenin sanki bir kademişçesine sosyalist harekettede görülmesi şaşırtıcı gelebilir.Ama bunu yalnızca bu ülkede değil, tarihi sorumluluğun bilincine varmaktan aciz, sınıf dinamiğinden yoksun sol hareketlerin bulunduğu her ülkede izlemek mümkün, bizinkisi için " a la turca" sı.

Gazetelerde tutuklanıp açıklamalarda bulunanlar, televizyonda nedamet getirenler-aralarında aldatıldıklarını, dışardakilerin gelipte teslim olmalarını öğütleyen çeşitli örgüt merkez komitesi üyeleri ve yetkilileride var- mi gerçeği dile getiriyor yoksa dünün dünün devrim saraları mı ? Hiçbiri olsa olsa ilki diktatörlüğün, ikinciside kendi gerçekleridir.Tarihsel gerçek kimsenin yanılmasının kapsamında olmadığı gibi, ne onların anladığı anlamda basit ne de istedikleri biçimde yontabilecekleri kadar yumuşaktır.Yontulan kendileri olmuştur;arada sosyalizmin de canına okuyarak.

Ama bilmem kaçınıcı kez yaşadıkları açmazı irdeleyip nedenlerini ve çözümlerini sergilemek de yine devrimci marksizmin payına düşmektedir.Çünkü devrimci marksistler tarihin yalnızca doruk noktalarına değil kamburlarına da sahip çıkmakta, tarihi bütün olarak taşımaktadır.Ne dün ne bugün eleştiri silahını her gerekli noktada kullanmaktan sakınmayan devrimci marksistlerin bu geçmişe hiç bir tarihi borcu olmamıştır.Onları sınıf mücadelesinde en olumlu işlevi görebilecekleri anda bile daima yol arkadaşları olarak görmüştür.Yapabileceklerinin azamisini göstermeye çalışmış ve hangi anlayışlarla sakatlanmış olduklarını belirtmiştir.O gün için erken olan şimdi gerçekleşme yolunda.Dün kimi işler için gerekiyken, tarihin size sunduğu fırsatları değerlendirmekten aciz kaldınız.Israrla ve büyük başarıyla sınıf dinamiği kazanmaktan kaçınarak alışageldiğiniz küçük-burjuva ortamın çeşitli alanlarında -gençlik, meslek odaları, kahveler, mahalleler- varoluşunuzun maddi koşullarını değiştirmeden ne devrimcilikten ne küçük-burjuvalıktan vazgeçmediniz.Devrimci teori diye ordan burdan kesip biçtiğiniz kaçamak ve utangaç karanlık görüşlerinize kadrolarınızı cehalete sürüklediniz.Oysa cehaletin kimseye yararı yoktu ve cehaletinizin kurbanı olmayı tercih ettiniz.Şimdi tarih sizi olmanız gerektiği yerde bekliyor.Ama olduğunuz yerde kalmakta ısrar ederseniz akıbetiniz bir öncekinden daha zararlı olacaktır ve üçüncü bir tekrar sizin için de fazla olacaktır.

Denilebilirki böylesine ta can evinden vuruldukları bir dönemde eleştirmek devrimciliğe sığar mı ? Sanırız en devrimci eleştiri böylesi dönemlerde yapılandır.Sosyalizmin bayrağını içten dıştan her türlü kirletmeye karşı korumak gelecekte yükseltmenin önşartıdır.

Geride kalan ne yapacağını bilmeyen militanlar ve sempatanlar bugüne kadar yaşadıklarının ne anlama geldiğini görmeli ve buna göre yeniden, düzenin kendi kendine normalleşmesine bel bağlamadan, gerçekçi bir toplumsal muhalefeti örgütleme yolunda ilkin kendilerini eğiterek gevşek günlerin değil durgunluk, gericilik vb. dönemleride içeren tüm zamanların devrimcisi olmayı öğrenmelidir.Bunu kendilerine gösterecek olan biricik yol da devrimci marksizmin ta kendisidir.Böyle bir dönemi açıkça önceden gören ve neler yapılması gerektiğini gösteren devrimci marksistler bir gericilik döneminde çalışma tarzını ve gericiliğin içinde geleceği inşa etmenin yolunu gösterme gücüne sahiptir.

